

Versiedatum:
30 mei 2016

verantwoord veranderen

B&T
organisatie-
advies

Internationale school Haarlem

Rapportage haalbaarheidsverkenning

Jos van Elderen jos.van.elderen@vbent.org

Pieter Duits pieter.duits@vbent.org

Inhoudsopgave

Deze elementen zijn interactief. Door erop te klikken komt u bij desbetreffend hoofdstuk terecht.

1
Uitgangspunten
Pagina 3

2
Behoefte
Pagina 5

3
Verkenning potentieel
Pagina 9

4
Ontwikkelscenario
Pagina 19

5
Schoolbesturen
Pagina 21

6
Financiën
Pagina 24

7
Huisvesting
Pagina 27

8
Vervolg
Pagina 29

9
Samenvatting en
eindconclusie
Pagina 32

10
Bijlage
Pagina 34

Uitgangspunten: aanleiding, opdracht en begrippen

Aanleiding

De directe aanleiding voor deze haalbaarheidsverkenning is de binnen de gemeenteraad van Haarlem op 25 juni 2015 aangenomen motie waarin het college van B&W wordt opgedragen een onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden voor internationaal onderwijs in Haarlem. De motie kan worden geplaatst in een context waarin lokaal, regionaal en nationaal de aandacht voor internationaal onderwijs toeneemt.

Opdracht

De opdracht tot uitvoering van deze haalbaarheidsverkenning is verleend door de gemeente Haarlem en vijf geïnteresseerde schoolbesturen/scholen: Salomo, Dunamare, IRIS, het Sancta Maria College en het Mendel College.

De haalbaarheidsverkenning is uitgevoerd door B&T Advies, een organisatieadviesbureau in de onderwijssector. Adviseurs van B&T hebben specifieke ervaring ten aanzien van internationaal onderwijs, onder andere in de regio's Twente, Utrecht, Leiden.

Deze verkenning richt zich op de haalbaarheid van een internationale school in Haarlem. Die haalbaarheid is niet objectief cijfermatig vast te stellen. Bij het bepalen van de haalbaarheid (beter 'kansrijkheid') speelt uiteraard het beschikbare en te verwachten leerlingenpotentieel binnen de doelgroep een rol. Daarnaast zijn ook factoren aan de orde als de plaats van een dergelijke voorziening in het geheel van voorzieningen voor internationaal onderwijs in de regio en het land, de beschikbaarheid van scholen en schoolbesturen die bereid en in staat zijn een dergelijke vorm van onderwijs aan hun organisatie te verbinden, het financiële perspectief op de korte en lange termijn en randvoorwaarden zoals regionale verhoudingen, politiek draagvlak e.d.. Al deze factoren worden in deze haalbaarheidsverkenning bij de afwegingen betrokken.

De verkenning is gebaseerd op kennis van de ontwikkeling van internationale scholen elders in Nederland, interviews met een groot aantal betrokkenen en informanten, statistisch onderzoek en good practices vanuit andere regio's. Ook is dankbaar gebruik gemaakt van een door ExpatsHaarlem uitgevoerde peiling. De verkenning is begeleid door een projectgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de opdrachtgevers.

Begrippen

Onder 'internationaal onderwijs' wordt in het kader van deze verkenning verstaan onderwijs dat is gericht op de specifieke onderwijsbehoeften van (kinderen van) expats, in het bijzonder voor de leeftijdsgroep 4 tot en met 18 jaar. Kenmerken van internationaal onderwijs zijn met name het Engels als voertaal en een internationaal georiënteerd curriculum.

De haalbaarheidsverkenning richt zich –op verzoek van de opdrachtgevers– in het bijzonder op door de rijksoverheid erkend en medebekostigd internationaal onderwijs, in de betreffende regelgeving ook wel aangeduid als Internationaal Georiënteerd Basisonderwijs (IGBO) en Internationaal Georiënteerd Voortgezet Onderwijs (IGVO). De rijksbekostiging voor dit type onderwijs zorgt ervoor dat school fees relatief laag kunnen blijven zodat de voorzieningen breder toegankelijk zijn. Daarnaast vormt het toezicht vanuit de Nederlandse Onderwijsinspectie een extra kwaliteitswaarborg.

De rijksoverheid stelt tegenover de rijksbekostiging ook regels. De belangrijkste zijn:

- IGBO en IGVO worden beschouwd als afdelingen die verbonden dienen te zijn aan een bestaande reguliere Nederlandse school;
- tot IGBO en IGVO zijn alleen toelaatbaar kinderen die:
  - een buitenlandse nationaliteit bezitten en van wie ten minste een van de ouders voor bepaalde tijd in Nederland werkzaam is, dan wel;
  - de Nederlandse nationaliteit bezitten, langere tijd in het buitenland hebben doorgebracht doordat een van de ouders daar tijdelijk werkzaam was en daar langer dan twee jaar onderwijs hebben genoten, dan wel;
  - de Nederlandse nationaliteit bezitten en waarvan vaststaat dat de ouders binnen afzienbare tijd naar het buitenland zullen worden gezonden.

Deze doelgroep kan kortweg worden aangeduid als 'kinderen van expats'. Zo zal de doelgroep verder ook worden aangeduid.

Uitgangspunten: opdracht en aanpak

Een IGO-voorziening staat derhalve niet open voor reguliere Nederlandse leerlingen. Dit met één uitzondering: tot de laatste twee leerjaren van het IGVO (IB Diploma Programme) mogen wel reguliere Nederlandse leerlingen worden toegelaten. Die worden dan opgeleid voor het IB-diploma (in plaats van voor een VWO-diploma) en ze moeten in staat zijn het Engelstalige programma te volgen. Op basis van ervaringen elders, zal het hierbij in de praktijk om een zeer beperkt potentieel gaan (maximaal 5 tot 10 leerlingen per school per jaar).

Voor het starten van een nieuwe IGBO- en IGVO-afdeling is toestemming van het Ministerie van OCW vereist. Om die te verkrijgen moet worden aangetoond dat de afdelingen op termijn ten minste bezocht zullen worden door 80 leerlingen uit de doelgroep waar het IGBO betreft en 120 leerlingen waar het IGVO betreft.

Leeswijzer

In het eerste deel van deze verkenning wordt de behoefte aan een internationale school in de regio Haarlem verkend, in termen van argumenten en in potentieelverkenningen. Daarbij is er voor gekozen onderliggende gegevens en onderbouwingen zoveel mogelijk onder te brengen in de bijlagen.

In het tweede deel van de verkenning wordt ingegaan op randvoorwaardelijke aspecten voor de haalbaarheid van een internationale school zoals de rol van schoolbesturen, financiële lasten en baten en kaders voor huisvesting.

Aan het slot van de verkenning wordt een doorkijkje gegeven naar een eventueel uitwerkingstraject, worden de bevindingen samengevat en wordt een eindconclusie getrokken.

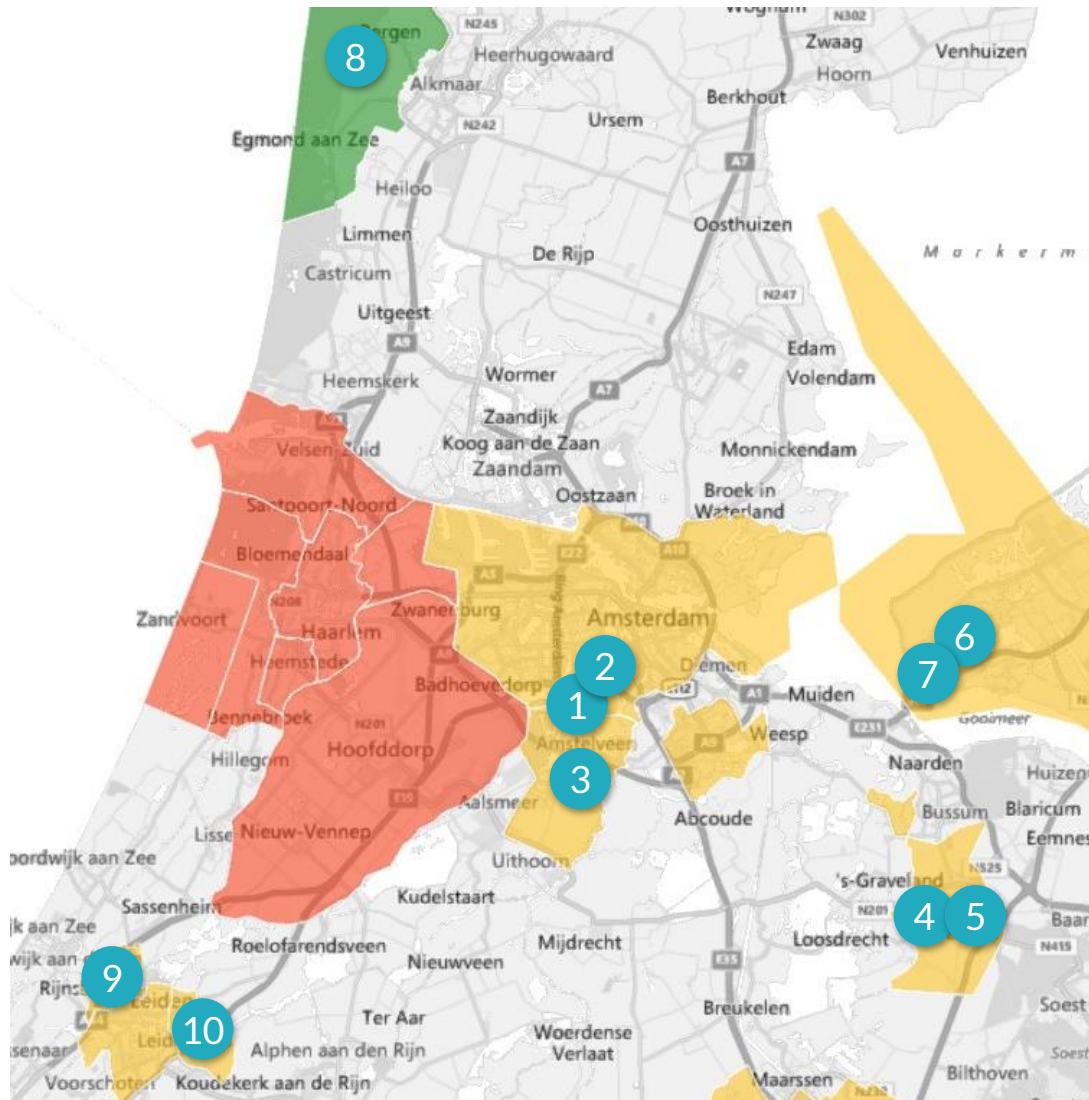

2. Behoefte

Internationale scholen in de regio

Nummer	Naam
1	Amsterdam International Community School
2	British School of Amsterdam
3	International School of Amsterdam
4	International Primary School Hilversum
5	International School Hilversum "Alberdingk Thijm"
6	International Primary School Letterland
7	International school Almere
8	European School Bergen
9	International School Rijnlands Lyceum
10	Elckerlyc International School

- Gemeenten binnen voedingsgebied
- Gemeenten in de regio met IGO
- Gemeente met European School

Witte vlek

Zoals blijkt uit het kaartje op de vorige pagina, is de Haarlemse regio nog een 'witte vlek' als het om internationale scholen gaat. Tot nu toe heeft geen urgente behoefte bestaan aan een internationale school in Haarlem. Dat wordt bevestigd in gehouden interviews en uit een door ExpatsHaarlem uitgevoerde peiling. De expats die op dit moment in de regio wonen, vinden voor hun schoolgaande kinderen redelijk hun weg, in Nederlandse scholen (al dan niet met tweetalige programma's) of in internationale scholen elders.

Tegelijkertijd is echter sprake van een aantal parallelle signalen en trends die wijzen in de richting van een groeiende behoefte.

Gemeente

Zo zou de gemeente Haarlem met de start van een internationale school een aantal ambities kunnen realiseren:

- het vestigingsklimaat voor expats aantrekkelijker maken om daarmee meer internationaal georiënteerde bedrijven te trekken (ter ontwikkeling van economie en huisvesting). Het is een bekend ervaringsgegeven dat, wat internationale scholen betreft, het aanbod de vraag schept. Expats (en op internationaal georiënteerde bedrijven en instellingen) gaan zich vaak vestigen in regio's waar een internationale school beschikbaar is. Haarlem zou zo het imago als 'woonstad' nadrukkelijk kunnen verbreden. Om deze reden ondersteunt ook de Industrie Kring Haarlem een dergelijk initiatief van harte.
- het leef- en woonklimaat voor reeds in de regio gevestigde expats verbeteren (vanuit zowel een onderwijs- als een leefbaarheidsmotief).
- het internationale imago van stad en regio versterken (met het oog op toerisme en daarvan afgeleide dienstverlening).

In de loop van deze haalbaarheidsverkenning is gebleken dat binnen de gemeente Haarlemmermeer ook voornemens voor een vergelijkbare verkenning bestaan. Een eerste indruk van voedingsgebieden en potentieel duidt erop dat in de ruime regio Haarlem/Haarlemmermeer vooralsnog slechts plaats lijkt te zijn voor één kansrijk initiatief voor een internationale school. Daarom zal tussen de gemeenten Haarlem en Haarlemmermeer nadere afstemming plaatsvinden.

ExpatsHaarlem

Hiervoor werd al gerefereerd aan een door Expats Haarlem uitgevoerde peiling naar de behoeften van expats en andere 'internationals' in de regio. Uit deze [peiling](#) volgt dat de start van een internationale school in de Haarlemse regio zeker in een behoefte zou voorzien.

Internationalisering van het onderwijs

Binnen het primair, voortgezet, middelbaar en hoger onderwijs in de Haarlemse regio is een trend waarneembaar naar meer internationalisering van het reguliere onderwijsaanbod. Die internationalisering krijgt vorm in meer internationale uitwisselingsprogramma's, internationale curriculuminvulling (zoals ELOS- en Unesco-programma's), tweetalige programma's en dergelijke.

Een initiatief dat in dit kader zeker aandacht verdient, is de voorgenomen start van een University College in Haarlem, een internationaal georiënteerd bachelor-programma.

De komst van een internationale school zou dit palet verbreden en stimuleren.

Regio

'Last but not least' ervaart de Metropool Regio Amsterdam (MRA, lopend van Almere tot en met Haarlem) nadrukkelijk een toenemende urgentie in het voorzien in internationaal onderwijs. Met name in de directe omgeving van Amsterdam kampen de bestaande internationale scholen met wachtlijsten. Door de MRA wordt gewerkt aan een '*Deltaplan Internationaal Onderwijs regio Amsterdam*' om in de nood te voorzien. Daarbij wordt gekoerst op uitbreiding van bestaande voorzieningen (met name in Amsterdam en Amstelveen), maar ook op de vestiging van minimaal één nieuwe internationale school in de regio. De MRA zou een nieuwe internationale school in de regio Haarlem zeer verwelkomen.

Deze ontwikkeling sluit ook aan op de kabinetsbrief '*Werken aan groei*' (2014) waarin de ambitie is uitgesproken Nederland aantrekkelijker te maken voor kennismigranten en in dat kader op landelijk niveau het aanbod aan internationaal onderwijs te versterken. In het verlengde van die ambitie, voeren de ministeries van Economische Zaken en Onderwijs in dit voorjaar een onderzoek uit naar

Alternatieven

Op dit moment zijn vanuit Haarlem gezien voor expat-leerlingen uitwijkmogelijkheden aanwezig in Amsterdam/ Amstelveen, de Leidse regio en Bergen.

Voor wat betreft de scholen in Amsterdam/Amstelveen geldt , dat deze vol zitten. Zie de hiervoor al verwoorde noodkreet van de MRA-regio en de hierna te melden wachtlijstgegevens. De internationale scholen in de Leidse regio hebben nog geen continue wachtlijsten, maar zitten wel flink 'vol' en liggen vanuit Haarlem gezien op forse reisafstand.

De Europese School Bergen is een PO/VO-school met een internationaal curriculum die is opgericht (en in Bergen is gevestigd) met het oog op kinderen van werknemers van het Energieonderzoek Centrum Nederland in Petten. De school heeft een capaciteit van zo'n 1.000 leerlingen, maar een actuele bezetting van slechts zo'n 500. Daarvan is slechts ongeveer een kwart gelieerd aan Petten-werknemers. Van de leerlingen van ES Bergen komt zo'n 40% uit de regio Bergen/Alkmaar, zo'n 20% uit de regio Amsterdam en de rest uit een wijde regio van Den Helder tot Den Haag. ES Bergen zou graag expats in de Haarlemse regio faciliteren en kan direct zo'n 500 leerlingen tussen 4 en 18 jaar plaatsen. De reistijd tussen Bergen en Haarlem-centrum is echter ten minste 45 minuten.

Ten slotte moeten in dit kader mogelijke private initiatieven worden genoemd. Zo is in 2015 in Haarlem gestart de '21st Century Global School'. Dit is een kleinschalige private school die vooralsnog slechts plaats heeft voor ten hoogste 36 leerlingen en een school fee vraagt van € 9.600. De school biedt momenteel Nederlands basisonderwijs met versterkt Engels. Men streeft naar een meer internationaal curriculum, doch nadrukkelijk gericht op integratie met Nederlands onderwijs en niet exclusief voor expats.

Wereldwijd zijn er investeerders die in verschillende landen internationale scholen stichten. Soms met een winstoogmerk, soms op een not-for-profit basis. Deze investeerders hebben zich ook binnen de MRA gemeld (de in India gevestigde Amity Education Group; amity.edu). Er zijn voor zover bekend in de Haarlemse nog geen concrete stichtingsinitiatieven.

3. Verkenning potentieel

Verkenning van het potentieel: gebruikte methodieken

Verkenningen in plaats van prognose

Eenduidige gegevens over het aantal kinderen dat behoort tot de doelgroep voor een internationale school Haarlem zijn niet voor handen. Uit onderzoek dat is uitgevoerd door het Nederlands Instituut voor Demografische Informatie (NIDI, 2003 en 2010) volgt dat er geen betrouwbare prognosesystematiek voor internationale scholen in Nederland is te ontwikkelen. Dit wordt deels veroorzaakt doordat de doelgroep 'expats' in de gebruikelijke statistische bronnen meestal niet apart staat geregistreerd. Daar komt bij dat de aanwezigheid van een internationale school zijn eigen vraag blijkt te creëren, en dit is lastig te voorspellen. Om deze reden verkennen we aan de hand van beschikbare gegevens een raming van het mogelijke leerlingenpotentieel. Hiervoor hanteren we verschillende onderzoeksmethodieken. Deze werken we op de volgende pagina's uit, maar op hoofdlijnen gaat het om de volgende.

1. Er wordt een prognose gemaakt op basis van het landelijke belangstellingspercentage voor IGO, toegepast op de leerlingenprognoses in de regio Haarlem.
2. De regio Haarlem wordt vergeleken met andere regio's waar al internationaal georiënteerd onderwijs wordt geboden.
3. Het belangstellingspercentage voor IGO in vergelijkbare regio's wordt toegepast op de leerlingenprognose in de regio Haarlem.

Uitgangspunten

We hanteren een aantal uitgangspunten bij de verkenning van het leerlingenpotentieel.

- We gaan uit van door het Ministerie van OCW erkend IGBO en/of IGVO. Dit betekent dat aannemelijk gemaakt dient te worden dat de scholen een potentieel van 80 (IGBO) of 120 (IGVO) leerlingen hebben, of op termijn moeten kunnen realiseren. Ook dient de voorziening te passen in een evenwichtige landelijke spreiding van IGO.
- Internationale scholen hanteren als regel het volgende onderwijsaanbod, of een equivalent daarvan.

- Primary: International Baccalaureate Primary Years Programme (IB PYP) of het International Primary Curriculum (IPC). Dit betreft zeven leerjaren, in tegenstelling tot de acht die we in het Nederlandse onderwijs kennen.
- Secondary: International Baccalaureate Middle Years Programme (IB MYP) of International Certificate of Secondary Education (IGCSE) in combinatie met het International Baccalaureate Diploma Programme (IB DP). Dit betreft vijf jaren voor het MYP en IGCSE en twee voor het DP. In totaal gaat dit dus over zeven leerjaren.
- Tot de doelgroep van IGO scholen behoren:
  - Kinderen die een andere dan de Nederlandse nationaliteit bezitten en van wie ten minste een van de ouders, voogden of verzorgers voor een tijdelijke periode in Nederland of een grensgebied werkzaam is;
  - Kinderen die de Nederlandse nationaliteit bezitten en twee jaar of langer in het buitenland onderwijs hebben genoten vanwege het feit dat tenminste een van de ouders, voogden of verzorgers voor een bepaalde tijd in het buitenland werkzaam was;
  - Kinderen die de Nederlandse nationaliteit bezitten, van wie ten minste een van de ouders, voogden of verzorgers blijkens een schriftelijke verklaring van de werkgever binnen twee jaar na het tijdstip van toelating voor ten minste twee jaar in het buitenland werkzaam zal zijn, en die in die periode bij deze ouder, voogd of verzorger zal wonen.

Op de volgende pagina's gaan we in op de spreiding van internationaal onderwijs in Nederland, en beschrijven we het aanbod in de directe omgeving van Haarlem. Daarna doen we verslag van de potentieelverkenning en trekken we conclusie t.a.v. de haalbaarheid.

In de bijlagen zijn opgenomen:

- verwijfsafstanden naar andere internationale scholen;
- internationale scholen in de regio met kenmerken;
- internationale scholen naar omvang;
- ontwikkeling IGO in Nederland;
- ontwikkeling dichtstbijzijnde IGO-voorzieningen;

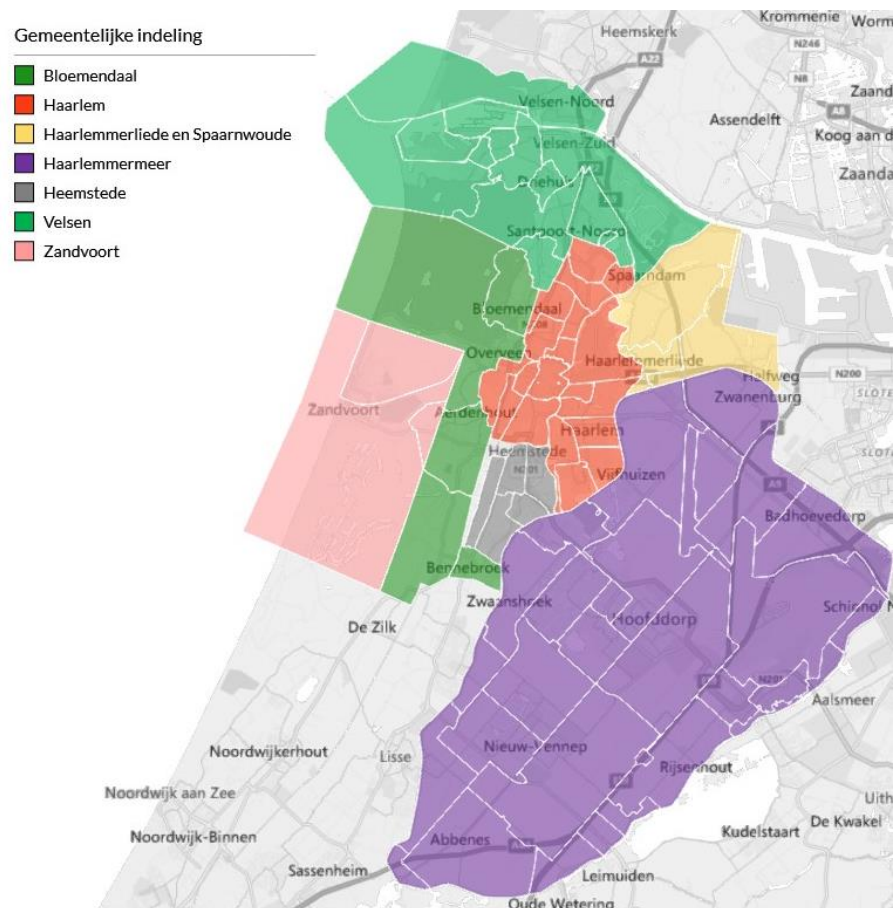
Methodie 1: Prognoses op basis van landelijke belangstelling

Een eerder door het Ministerie van Onderwijs aanvaarde methodiek voor de prognose van de leerlingenaantallen is gebaseerd op de aanname dat het landelijke percentuele aandeel IGBO/IGVO-leerlingen ook op regionaal niveau van toepassing is. In deze methodiek wordt tevens aangenomen dat de expats voor het overgrote deel hoogopgeleid zijn en hun kinderen onderwijs op havo of vwo niveau zullen volgen. Deze aannames hebben hier overgenomen. Hoewel OCW deze methode aanvaardt als onderbouwing voor een stichtingsaanvraag, is het een theoretische benadering die weinig zegt over het daadwerkelijk te verwachten aantal leerlingen.

Om te berekenen hoe groot het leerling-potentieel is, definiëren we eerst het voedingsgebied. Internationale scholen hebben een regionale functie. Het voedingsgebied is dan ook aanmerkelijk groter dan gebruikelijk is voor een reguliere school. In deze rapportage hanteren we het COROP-gebied* Agglomeratie Haarlem, en de gemeentes Haarlemmermeer en Velsen als voedingsgebied. Dit betreft de volgende gemeentes:

- Haarlem;
- Heemstede;
- Zandvoort;
- Bloemendaal;
- Haarlemmerliede & Spaarnwoude;
- Velsen;
- Haarlemmermeer.

* De COROP-indeling is op overwegend statistisch-inhoudelijke gronden omstreeks 1970 ontworpen door de COördinatiecommissie Regionaal OnderzoeksProgramma. Onderscheiden werden veertig gebieden. De COROP-indeling is een regionaal niveau tussen gemeenten en provincies in.

Methode 1 - IGBO

Jaar	Basisgeneratie	Prognose instroom leerjaar 1	Prognose totaal aantal leerlingen (o.b.v. 7 leerjaren)
2017	4.900	14,6	102
2018	4.840	14,4	101
2019	4.820	14,4	101
2020	4.840	14,4	101
2021	4.860	14,5	101
2022	4.940	14,7	103
2023	4.980	14,9	104
2024	5.040	15,0	105
2025	5.060	15,1	106
2026	5.140	15,3	107
2027	5.160	15,4	108
2028	5.220	15,6	109
2029	5.300	15,8	111
2030	5.340	15,9	111
2035	5.500	16,4	115
2040	5.560	16,6	116

Deelberekeningen	
Aantal leerlingen IGBO Landelijk (2014)	3.832
Aantal leerlingen leerjaar 1 (o.b.v. 7 leerjaren)	547
Aantal vierjarigen in NL (1-10-2014)	183.538
Aandeel IGBO	0,298%

Conclusie IGBO – Methode 1:
Op basis van deze berekening kunnen we concluderen dat een volgroeide IGBO-afdeling mogelijk kan rekenen op 100 tot 115 leerlingen.
Dit voldoet aan de minimeis van 80.

Toelichting

Als eerste berekenen we de basisgeneratie die van toepassing is op het voedingsgebied (zie vorige pagina). De basisgeneratie is het aantal vierjarigen in het gebied.

- Deze berekenen we op basis van CBS-prognoses van het aantal nul tot vijfjarigen, en deze te delen door vijf. De resultaten zijn in bovenstaande tabel opgenomen.
- We kunnen concluderen dat er in de regio geen, of amper, sprake is van krimp van het aantal leerlingen.

Vervolgens bepalen we de gemiddelde instroom in IGBO voorzieningen in Nederland en het aandeel hiervan in het Nederlandse onderwijs.

- Dit doen we door het aantal IGBO-leerlingen te delen door zeven,

aangezien het primary curriculum uit zeven leerjaren bestaat.

- Daarna delen we dit getal door het aantal vierjarigen in Nederland. Dit is het aandeel instroom in IGBO in de totale instroom in het onderwijs in Nederland.
- Tenslotte berekenen we het aantal leerlingen voor een volledig operationele school.
  - We vermenigvuldigen de in de vorige stap berekende instroom met zeven leerjaren.

Methode 1-IGVO

Jaar	Basisgeneratie	Prognose havo/vwo	Prognose instroom IGVO	Totaal (doorstroom naar leerjaar vijf 100%)	Totaal (doorstroom naar leerjaar vijf 90%)
2017	7.514	3.343	26,1	26,1	26
2018	7.494	3.334	26,1	52,2	52
2019	7.408	3.296	25,8	78,0	78
2020	7.324	3.258	25,5	104	104
2021	7.327	3.260	25,5	129	129
2022	5.400	2.402	18,8	113	111
2023	5.380	2.394	18,7	132	128
2024	5.400	2.402	18,8	132	128
2025	5.380	2.394	18,7	131	128
2026	5.300	2.358	18,4	131	127
2027	5.260	2.340	18,3	131	127
2028	5.200	2.313	18,1	130	126
2029	5.200	2.313	18,1	129	125
2030	5.220	2.322	18,2	129	125
2035	5.360	2.385	18,7	129	125
2040	5.620	2.500	19,6	134	130

Deelberekeningen	
Aantal leerlingen havo/vwo in leerjaar 3	94.516
Aantal leerlingen in leerjaar 3 totaal	212.444
Aantal havo/vwo leerlingen (o.b.v. VMF)	529.290
Aantal IGVO leerlingen	4.140
Aandeel IGVO	0,78%

Conclusie IGVO – Methode 1

We concluderen dat er na vijf jaar een potentieel is van ten minste 125 tot 130 IGVO-leerlingen. *(Vanwege niet-actuele basisgegevens valt deze raming laag uit.)*
Dat is meer dan het vereiste minimum van 120.

Toelichting

- We nemen aan dat verreweg de meeste IGVO-leerlingen onderwijs volgen op het niveau havo of vwo. Daarom berekenen we eerst het aandeel havo en vwo leerlingen van het totaal in Nederland.
  - Hiervoor gebruiken we gegevens over leerlingen in leerjaar drie van DUO, met teldatum 1-10-2015.
  - Hier passen we de landelijke vermenigvuldigingsfactor (VMF van 5,6) op toe om het totaal aantal havo en vwo leerlingen te berekenen.
- Vervolgens berekenen we het deelnamepercentage van IGVO-leerlingen, gerelateerd aan het aantal havo en vwo leerlingen.
  - Hiervoor delen we het aantal IGVO-leerlingen per 1-10-2015 op het aantal dat we in de vorige stap hebben berekend.
- We berekenen daarna de potentiële instroom in leerjaar 1, per 2017.
  - Hiervoor gebruiken we de basisgeneratie in het totale voedingsgebied, als het gemiddeld aantal 12/13 jarigen, zoals geprognosticeerd door DUO.
  - We berekenen het aandeel havo-vwo leerlingen op basis van stap 1.
  - Daarna passen we het aandeel IGVO-leerlingen toe op de uitkomst.
  - Helaas heeft DUO nog geen gegevens over 2022 en 2023, wanneer leerjaar 6, resp. 7 zouden starten. Hiervoor gebruiken we langere termijn CBS prognoses. Die vallen echter een kwart lager uit.

Methode 2: Vergelijking van regio's

We vergelijken de regio Haarlem met regio's waar al een internationaal georiënteerde school aanwezig is. Vervolgens kijken we naar de ontwikkeling die deze scholen hebben doorgemaakt en trekken conclusies t.a.v. het leerlingspotentieel.

- We hanteren hetzelfde voedingsgebied als in Methode 1.
- We maken een vergelijking met de hiernaast genoemde regio's. Vervolgens selecteren we de regio's die het meest op Haarlem e.o. lijken op basis van demografisch profiel, economisch profiel en onderwijsprofiel (leerlingenaantallen).
- We voornamelijk COROP-gebieden, echter de COROP-gebieden waar Amsterdam, Haarlemmermeer, Almere, Utrecht en Rotterdam in liggen, beschouwen we als te groot voor dit onderzoek. Hier hanteren we de genoemde gemeenten.
- De criteria waarlangs we de vergelijking uitvoeren hebben we zorgvuldig uitgekozen. Alle data is afkomstig van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) en is op gemeente- en COROP*-gebied-niveau beschikbaar.
- De criteria die we hanteren voor vergelijkbare regio's zijn onder te verdelen in demografische kenmerken en economische kenmerken. Deze analyse lichten we op de volgende pagina's toe.

Naam regio	Gemeenten	Oppervlakte (ha)
Haarlem e.o.	Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Zandvoort	15.211
Haarlemmermeer	Haarlemmermeer	18.529
Almere e.o.	Almere	24.877
Amsterdam/A'veen	Amsterdam en Amstelveen	26.340
Arnhem /Nijmegen	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar	95.892
West-Noord-Brabant	Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht, Zundert	130.308
Delft en Westland	Delft, Midden-Delfland, Westland	16.418
Twente	Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden	150.377
Groningen e.o.	Bedum, Ten Boer, Eemmond, Groningen, Grootegast, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Leek, De Marne, Marum, Slochteren, Winsum, Zuidhorn	168.852
Het Gooi	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp, Wijdmeren	27.338
Leiden en Bollenstreek	Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten, Zoeterwoude	31.838
Zuid-Limburg	Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Voerendaal	66.056
Rotterdam	Rotterdam	32.579
Den Haag e.o.	's-Gravenhage, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Zoetermeer	28.631
Utrecht	Utrecht	9.921
Zuidoost-Noord-Brabant	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre	145.765

Methode 2: Vergelijking van regio's

Demografisch profiel

- Zie specificatie in de bijlagen
- Wanneer we kijken naar het demografisch profiel van de andere regio's met IGO, dan zien we dat Haarlem e.o. het meest vergelijkbaar is met Leiden/Bollenstreek, Delft/ Westland en Het Gooi.

Economisch profiel

- Zie specificatie in de bijlagen
- Wanneer we kijken naar het economisch profiel van de regio's, dan zien we dat Haarlem e.o. het meest vergelijkbaar is met Het Gooi en Westelijk Noord-Brabant.

Onderwijsprofiel

- Zie specificatie in de bijlagen
- Wanneer we kijken naar het onderwijsprofiel van de regio's (leerlingenaantal), dan zien we dat Haarlem e.o. het meest vergelijkbaar is met Almere, Delft/Westland, Het Gooi en Utrecht.

Conclusie Methode 2

In onderstaand overzicht staat het aantal IGO-leerlingen in de vergelijkbare regio's. Hieruit volgt dat in deze regio's levensvatbare IGO-voorzieningen zijn ontstaan.

Naam regio	Aantal leerlingen IGBO*	Aantal leerlingen IGVO*
Haarlem	-	-
Leiden en Bollenstreek	133	297
Almere	165	224**
Delft en Westland	100**	-
Het Gooi	485	539
Utrecht	182**	74**
West-Noord-Brabant	107**	127**

* Gegevens uit 2015

** Deze scholen bestaan korter dan vijf jaar, en zijn dus nog niet volgroeid.

+ Methode 3: Prognose op basis van belangstelling in vergelijkbare regio's

Deelberekeningen IGBO (per regio)	Almere	Leiden en Bollenstreek	Gooi en Vechtstreek	West-Noord-Brabant	Voedingsgebied
Aantal leerlingen IGBO	165	133	485	107	-
Aantal IGBO-leerlingen leerjaar 1 (obv 7 leerjaren)	23,6	19,0	69,3	15,3	-
Aantal vierjarigen in de regio	2.639	4.453	2.799	6.465	4.900
Aandeel IGBO in de regio	0,893%	0,427%	2,475%	0,236%	-

Deelberekeningen IGVO (per regio)	Almere	Leiden en Bollenstreek	Gooi en Vechtstreek	West-Noord-Brabant	Voedingsgebied
Aantal leerlingen havo/vwo in leerjaar 3 in de regio	1.183	2.645	1.496	3.613	3.044
Totaal aantal leerlingen in leerjaar 3 in de regio	2.981	5.029	2.739	8.079	5.747
Deelnamepercentage havo en vwo	39,7%	52,6%	54,6%	44,7%	52,97%
Totaal havo en vwo (obv VMF)	6.625	14.812	8.378	20.233	17.046
Aantal IGVO-leerlingen	224	297	539	127	-
Aandeel IGVO in de regio	3,38%	2,01%	6,43%	0,63%	-

Conclusie - Methode 3

Op basis van een projectie vanuit vergelijkbare regio's met IGO, zou het potentieel voor een Haarlemse IGBO tussen de 166 en 348 leerlingen liggen en in het IGVO tussen 407 en 687.

Toelichting

- De derde methode is een combinatie van de twee voorgaande. We maken een vergelijking met vergelijkbare regio's die bij methode twee zijn geselecteerd. We beperken ons tot regio's met 'volgroeid' IGO. Vervolgens voeren we dezelfde berekening uit als in methode 1. Hiermee berekenen we dus het leerlingspotentieel in Haarlem e.o., aangenomen dat de belangstelling voor IGO even groot is als in de vergelijkbare regio's.
  - De gebruikte gegevens zijn in de twee tabellen weergegeven.
  - In de grafiek op de volgende pagina zijn de resultaten weergegeven. Hierbij nemen we het belangstellingspercentage in een regio als uitgangspunt, en projecteren deze op de basisgeneratie van het voedingsgebied.
- Opvallend is het hoge aandeel IGO in het Gooi. In absolute zin kent deze regio de grootste IGO voorzieningen. Qua leerlingenaantallen is de regio echter relatief klein. Dit zorgt voor een hoog aandeel IGO.
- De regio Breda is erg groot en de IGO-scholen zijn relatief jong. Het belangstellingspercentage in de regio is lager dan het landelijke. Almere en Leiden e.o. laten een minder extreem beeld zien.

Hypothetische ontwikkeling leerlingenaantallen IGO

Op basis de ontwikkeling in vergelijkingsregio's

Conclusies t.a.v. het leerlingepotentieel

Methode 1: wat als het landelijk deelnamepercentage ook op Haarlem e.o. van toepassing is?

Op basis van dit perspectief concluderen we dat er in totaal ruimte is voor ongeveer 100 tot 115 leerlingen op het IGBO en grofweg 130 op het IGVO. Met name voor wat betreft het IGVO is dit een behoudende raming.

Methode 2: hoe is de leerlingontwikkeling in vergelijkbare regio's?

We concluderen dat de regio's Almere, Gooi en Vechtstreek, Leiden en Bollenstreek en West-Noord-Brabant het meest vergelijkbaar zijn. Dit vanwege de ligging van de regio's, de verhouding tussen wonen en werken, schattingen van het aantal expats en het gegeven dat deze regio's buiten de G4 vallen. Er zijn ook enkele verschillen. Zo is de regio West-Noord-Brabant een stuk groter en een minder uitgesproken woongebied, en kent Leiden een universiteit.

In al deze regio's is succesvol internationaal georiënteerd onderwijs ingericht. Immers, de leerlingenaantallen voldoen aan de minimumnormen van OCW. Het aantal IGBO-leerlingen varieert tussen 107 (Breda, recent gestart) en 485 (Hilversum, twee scholen). In het IGVO lopen de aantallen uiteen van 200 (nog niet volgroeide school) tot 539 (Hilversum, hoogste deelnamepercentage van heel Nederland).

Methode 3: wat als de deelnamepercentages in vergelijkbare regio's ook op het Haarlemse voedingsgebied van toepassing zijn?

Logischerwijs is het deelnamepercentage voor IGO in regio's waar al voorzieningen bestaan, hoger dan het landelijke percentage. Immers, aanbod creëert een eigen vraag. Wanneer we de deelnamepercentages uit de vergelijkingsregio's projecteren op de prognose van de basisgeneratie in het voedingsgebied, dan valt het potentieel een stuk hoger uit dan onder methode 1. De berekeningen die we in het kader van methode 3 hebben uitgevoerd, wijzen op een potentieel van 166 en 348 leerlingen in het IGBO, en tussen 407 en 687 in het IGVO.

Factoren die een opstuwende werking kunnen hebben op het potentieel.

- Haarlem is vooral (nog) een echte woonstad. Dit wordt bevestigd door de cijfers. Het aantal banen, gerelateerd aan het aantal inwoners is vrij laag. Alleen in Almere is dit nog lager.
- De krapte op de Amsterdamse woningmarkt leidt nu al tot een uitstroom uit de stad, zo blijkt uit berichtgeving in de media. Haarlem, als woonstad, biedt een aantrekkelijk alternatief en is voornemens zich sterker (internationaal) te profileren. Mogelijk leidt dit tot een toename van het aantal expats in de stad.
- De nabijheid van Schiphol en bijbehorende bedrijvigheid maakt Haarlem onderscheidend ten opzichte van een stad als Breda.
- Internationale scholen in de omgeving hanteren een wachtlijst. Op de AICS in Amsterdam gaat dit zelfs over ruim vijfhonderd leerlingen.
- Factoren die van negatieve invloed kunnen zijn.
  - In de relatieve omgeving is nog wel wat plaatsingsruimte beschikbaar. De Europese school in Bergen heeft nog ruimte, evenals het Rijnlands Lyceum Oegstgeest. Het is echter de vraag in hoeverre dit een realistisch alternatief is. De wachtlijsten in Amsterdam blijven immers bestaan.

+ 4. Ontwikkelscenario

De potentieelberekeningen en overige verkenningen wijzen in de richting van haalbaarheid van een internationale school Haarlem, zowel wat IGBO als wat IGVO betreft. Het betreft echter steeds inschattingen waarbij haalbaarheid geen volstrekte zekerheid garandeert. Daarbij leidt de start van een internationale school tot uitdagingen als het gaat om management van de start, licentieverwerving, huisvesting, financiële beheersing en dergelijke. Voor wat betreft het IGVO komt daar nog bij dat de regelgeving eisen stelt aan de omvang van de afdeling in relatie tot het aantal aangeboden leerjaren*.

Om die redenen is het aan te bevelen een eventuele internationale school gefaseerd te ontwikkelen. Daarbij kan gedacht worden aan:

- start van IGBO (leerjaren 1 t/m 7) in jaar X;
- start van leerjaren 1+2 (onderbouw) IGVO in jaar X+1;
- start van leerjaren 3+4 (onderbouw) IGVO in jaar X+2;
- start van leerjaar 5 (afsluiting onderbouw) IGVO in jaar X+3;
- start van leerjaar 6 (Diploma Programme 1 - bovenbouw) in jaar X+4;
- start van leerjaar 7 (Diploma Programme 2 - bovenbouw) in jaar X+5.

Op die manier is de schoolontwikkeling beheersbaar, kan bij achterblijvende belangstelling de doorgroei met (relatief duurder) IGVO worden getemporiseerd en kan kunnen risico's worden beheerst.

Indien een dergelijk ontwikkelscenario wordt gehanteerd, dan zal de school in zes jaar een compleet programma omvatten en in een jaar of 10 redelijk 'volgroeid' zijn.

Een dergelijke geleidelijke ontwikkeling vraagt in de eerste jaren doorverwijzing van leerlingen in de bovenbouwleeftijd. Om VO-leerlingen toch te faciliteren, valt te overwegen afspraken over wederzijdse doorverwijzing te maken met een bestaande internationale school die leerlingen (desnoods tijdelijk) kan plaatsen in de bovenbouw. De Amsterdam International Community School (IGBO/IGVO) en ES Bergen zouden daar kandidaten voor kunnen zijn.

Nursery

In deze verkenning beperken we ons tot een internationale onderwijsvoorziening voor kinderen van 4 tot circa 18 jaar. In lijn met de ontwikkelingen binnen het Nederlandse onderwijs, is aan te bevelen te zijner tijd ook de ontwikkeling van kinderopvang (nursery) te overwegen.

* Artikel 4 lid 4 IGVO-regeling: "In de periode dat de cursus nog niet in alle leerjaren wordt aangeboden, wordt de bekostiging beëindigd indien gedurende twee opeenvolgende leerjaren in enig leerjaar dat al werd aangeboden, minder dan 12 leerlingen ingeschreven staan of de cursus volgen.

+ 5. Schoolbesturen

Betrokkenheid van schoolbesturen

Bij deze haalbaarheidsverkenning is de rol van de gemeente evident omdat een internationale school een belangrijke functie heeft voor het woonklimaat en indirect voor het bedrijfsleven en het internationale imago. Maar een internationale school is primair een onderwijsvoorziening. Zeker als het gaat om een IGBO/IGVO-school is de betrokkenheid van schoolbesturen onontkoombaar omdat zo'n school door de overheid wordt gezien als afdeling van een bestaande en erkende reguliere school. Het is zodoende een goede zaak wanneer gemeenten een initiatief als dit mede initiëren en faciliteren, maar uiteindelijk zullen schoolbesturen de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de internationale school moeten gaan dragen.

Het Nederlandse onderwijs kent traditioneel een tamelijk scherp onderscheid tussen primair onderwijs en voortgezet onderwijs. Vanuit die traditie zijn in Nederland afdelingen voor IGBO vaak nog ondergebracht bij of in een basisschool en afdelingen voor IGVO bij of in een school voor voortgezet onderwijs. Vanuit het oogpunt van expats is dat een curieus onderscheid. Zij zijn gewend aan een campus waar de internationale PO- en VO-school tezamen zijn gehuisvest. Iets wat uit een oogpunt van ononderbroken onderwijs en bedrijfsvoering ook veel aantrekkelijker is. De nieuwere internationale scholen in Nederland zijn in deze lijn steeds vaker ingericht als verticale scholengemeenschappen of campus. In die gevallen is de verbinding met de reguliere Nederlandse school nog slechts een administratieve.

Deze wijze van organisatorische inrichting stelt wel eisen aan de manier waarop schoolbesturen daaraan vorm kunnen geven. Er zal een schoolbestuur voor primair onderwijs beschikbaar moeten zijn om de verantwoordelijkheid voor de IGBO-afdeling op zich te nemen. En er zal een schoolbestuur voor voortgezet onderwijs beschikbaar moeten zijn om de verantwoordelijkheid voor de IGVO-afdeling op zich te nemen. Maar vervolgens zullen beide schoolbesturen zodanig moeten samenwerken dat zij in gezamenlijk vorm en inhoud kunnen geven aan een verticale scholengemeenschap PO/VO met een doorlopende leerlijn, afstemming van toelatingsbeleid, afstemming van personeelsbeleid, een zoveel als mogelijk

geïntegreerde exploitatie en dergelijke. Zo'n bestuurlijke afstemming is optimaal te regelen door een schoolbestuur dat zowel primair als voortgezet onderwijs omvat. Dat is in de Haarlemse regio niet aanwezig. Second best is een structurele bestuurlijke verbinding tussen twee besturen. Daar zal in de verdere uitwerking aandacht aan worden besteed.

Verantwoordelijk schoolbestuur PO: Salomo

Het initiatief om voor Haarlem de haalbaarheid van een internationale school te verkennen, was enerzijds afkomstig uit gemeentelijke kring (zie de genoemde raadsnotie). Maar anderzijds heeft ook Salomo, Stichting voor Christelijk Primair Onderwijs Zuid-Kennemerland, hierin al geruime tijd geleden de eerste stappen gezet.

Salomo is een schoolbestuur voor primair onderwijs met negen scholen in Haarlem en acht in de rest van de regio Zuid-Kennemerland, met in totaal zo'n 5.000 leerlingen. Salomo is een modern en eigentijds christelijk schoolbestuur. Het kent een professionele bestuurlijke organisatie met een directeur-bestuur, een raad van toezicht en een bestuursbureau.

Vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid, verrijking van het palet aan onderwijskundige profilering en persoonlijke interesses, wil Salomo in beginsel bestuurlijke verantwoordelijkheid gaan dragen voor een te stichten IGBO-afdeling. In het Haarlemse Regionaal Bestuurlijk Onderwijsoverleg is de positie van Salomo in dit verband onomstreden.

Salomo gaat er van uit dat het in de Haarlemse situatie zal gaan om een 'stand alone' campus of verticale scholengemeenschap waarbij de vereiste verbinding met een Nederlandse school slechts een administratieve zal zijn. Zodoende is vooralsnog geen sprake van een bepaalde school waaraan de IGBO-afdeling zal worden verbonden.

Voor de goede orde wordt opgemerkt dat voor internationale school een open toelatingsbeleid en levensbeschouwelijke neutraliteit zal gelden, waarbij van ouders/leerlingen respect zal worden gevraagd voor de christelijke grondslag van Salomo.

Verantwoordelijk schoolbestuur VO

Indien een in de Haarlemse regio te vestigen internationale school ook een afdeling voor IGVO gaat omvatten, dan dient naast Salomo ook een schoolbestuur voor voortgezet onderwijs beschikbaar te zijn. In het Haarlemse Regionaal Bestuurlijk Onderwijsoverleg is verkend welke scholen/besturen hiervoor interesse zouden hebben. Dat bleken er vier te zijn: de stichtingen Dunamare en IRIS en de 'eenpitters' Mendel College en Sancta Maria. Deze partijen zijn ook alle medeopdrachtgever voor deze haalbaarheidsverkenning.

De geïnteresseerde schoolbesturen zijn via interviews gescreend op randvoorwaarden die van belang zijn voor de slaagkans van een internationale school in de Haarlemse regio. Daarbij zijn de volgende criteria relevant te achten:

- motivatie;
- verwachte meerwaarde van de internationale school;
- ervaring met internationalisering en Engelstaligheid;
- bestuurskracht en bestuurlijke flexibiliteit;
- beschikbare stafcapaciteit (HRM en Financiën);
- financiële gezondheid en ondernemingsbereidheid;
- werkgebied c.q. ligging.

Het is een positief gegeven dat meerdere besturen zich in beginsel positief en bereidwillig hebben getoond tegenover een te starten IGVO-afdeling. De brede bereidheid maakt het mogelijk een keuze te maken op basis van de gunstigste randvoorwaarden voor een internationale school.

De brede bereidheid en goede bestuurlijke verhoudingen in de regio leiden tot de vraag of voor de instandhouding van een internationale school een samenwerking van meerdere VO-school/-besturen tot de mogelijkheden zou behoren. Vanuit het perspectief van een internationale school biedt dat echter weinig meerwaarde en is het zelfs minder wenselijk. Zoals hierboven al werd aangeduid, zal een bestuurlijke samenwerking tussen PO en VO een vereiste zijn. De betrokkenheid van meerdere VO-partijen zou die samenwerking nog eens verder compliceren.

Objectieve afweging van de bovengenoemde criteria, leidt tot de voorkeur dat de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor een IGVO-afdeling wordt belegd bij één van de twee grootschaliger schoolbesturen, Dunamare of IRIS. Deze besturen scoren vanwege hun bestuurlijke schaal sterker op aspecten als bestuurskracht, bestuurlijke flexibiliteit, beschikbare stafcapaciteit en ondernemingsbereidheid. Daarnaast lijkt het inmiddels een voordeel dat beide besturen hun werkgebied ook uitstrekken over Haarlemmermeer.

School/BRIN-nummer

Zoals gezegd, zal een internationale school Haarlem formeel een afdeling zijn van een bestaande PO- en VO-school. In administratieve termen zal gebruik worden gemaakt van het BRIN-nummer van bestaande scholen.

Voor die betrokken scholen (PO en VO) heeft dat enkele gevolgen.

- De overheidssubsidie voor de IGO-afdeling komt binnen via het BRIN-nummer van de school.
- In een aantal registraties zullen de gegevens van de IGO-afdeling en de reguliere school worden geïntegreerd (kwaliteitsgegevens, financiële en personele kengetallen en dergelijke).
- De directeur van de reguliere school kan door de Inspectie van het Onderwijs worden aangesproken op de kwaliteit van de IGO-afdeling.

+ 6. Financiën

Indicaties

Bij de aard van deze haalbaarheidsverkenning past nog geen uitgebreide 'business case'. Ter beoordeling van de haalbaarheid is het echter wel van belang enig zicht te hebben op de financiële baten en lasten van een te starten internationale school. Daartoe worden in dit hoofdstuk enkele globale indicaties gegeven van zowel lasten als baten.

Lasten

Een internationale school heeft als regel hogere exploitatiekosten dan een reguliere school. Meerkosten worden onder andere veroorzaakt door kleinere klassen, een breed vakkenaanbod, werving van personeel in het buitenland, aansluiting bij internationale organisaties, extra scholing en dergelijke.

In gangbare exploitatieramingen wordt daarom uitgegaan van kengetallen die hoger liggen dan voor reguliere Nederlandse scholen gebruikelijk is. Zo wordt voor het IGBO uitgegaan van een leerkracht-leerling ratio van 1:10 en voor het IGVO van 1:9. Dat betekent niet noodzakelijk dat de groepen zo klein zijn, maar wel dat ruimte moet bestaan voor specialistische functies zoals taaldocenten (Dutch, English as Second Language, moedertaalonderwijs e.d.). Ook de gehanteerde bezetting van staf- en ondersteunende functies is relatief hoger evenals de materiële kosten.

Een tweede (tijdelijke) kostenpost ontstaat doordat in de ontwikkelfase van een internationale school de (grotendeels lineaire) bekostiging achterblijft bij de lasten. Een aantal functies dient al wel beschikbaar te zijn terwijl die nog niet optimaal benut en bekostigd worden. Hierbij valt te denken aan overheadfuncties (management, admissions, conciërge, administratie en vakdocenten in het VO). Op basis van ervaringen van andere recent gestarte scholen met een omvang vergelijkbaar met die te verwachten is voor Haarlem moet hierbij gedacht worden aan een tekort in de ontwikkelfase omstreeks € 1.000.000. *(Dit bedrag is ontleend aan de Business case Internationale School Utrecht, B&T Advies 2011.)*

Een derde (tijdelijke) kostenverhogende factor is het gegeven dat de OCW-subsidie steeds achteraf wordt vastgesteld op een eerder gerealiseerd leerlingenaantal. Concreet houdt dit in dat voor het IGBO per 1 augustus van jaar T subsidie wordt ontvangen op basis van het leerlingenaantal op 1 oktober van jaar T-1. Voor het IGVO wordt per 1 januari van jaar T subsidie ontvangen op basis van het leerlingenaantal op 1 oktober van jaar T-1. Indien de school op enig moment ophoudt te bestaan, middelen deze effecten zich uiteindelijk uit. Voor krimpende scholen kan deze systematiek zelfs gunstig uitpakken. Voor groeiende scholen loopt de bekostiging zodoende echter steeds achter op de feitelijke lasten. De mate waarin dit gegeven in de Haarlemse situatie een rol gaat spelen, hangt af van ontwikkelingen in de bekostigingssystematiek en de visie van de betrokken schoolbesturen hierop. Uitgaande van een ontwikkeltermijn voor een volgroeide school van zo'n 10 jaar (zie hoofdstuk 4), kunnen de financieringskosten voor na-ijlende bekostiging oplopen tot een totaal van circa € 915.000. *(Ook dit bedrag is ontleend aan de Business case Internationale School Utrecht, B&T Advies 2011.)*

Voor de voorbereidingsfase van een internationale school (zie hierna onder [Vervolg](#)) dienen eenmalig de nodige kosten gemaakt te worden. Deze zijn te ramen op circa € 150.000 *(Business case Internationale School Utrecht, B&T Advies 2011.)*

Voor wat betreft de huisvesting geldt in beginsel dezelfde bekostigingssystematiek als voor reguliere Nederlandse scholen (zie ook de paragraaf [Huisvesting](#)). Kostenverhogend is echter de hogere oppervlakenorm vanwege kleinere groepen. Daarnaast verwachten expats in de regel een hoger niveau van uitstraling van de school dan volgens Nederlandse normen gebruikelijk is.

Baten

Omdat gestreefd wordt naar een door het Ministerie van OCW te erkennen school, kan een beroep worden gedaan op exploitatiesubsidies van het Ministerie van OCW. In dat kader zijn ten eerste de reguliere PO- en VO-subsidies van het Ministerie van OCW aan de orde.

In de bekostigingssystematiek van OCW wordt een internationale school echter beschouwd als afdeling van een reguliere school. Ten gevolge daarvan loopt een internationale school de zgn. 'vaste voeten' in de schoolbekostiging mis. Als compensatie hiervoor en als tegemoetkoming in de meerkosten van internationaal onderwijs subsidieert OCW leerlingen op erkende internationale scholen extra met circa € 600,- per leerling per jaar.

Het verschil tussen exploitatielasten en overheidssubsidies wordt in de structurele situatie gedekt door middel van school fees. School fees op bekostigde internationale scholen in Nederland variëren tussen circa € 3.500,- en € 8.000,- per leerling per jaar. Variatie is aan de orde op basis van onderwijssoort (IGBO/IGVO), voorzieningenniveau, huisvestingssituatie e.d.

Een internationale school Haarlem zal in de ontwikkelfase (en de eerste jaren daarna) enerzijds relatief duur zijn omdat het leerlingenaantal gering is. Anderzijds is het voorzieningenniveau voorlopig beperkt (tijdelijke huisvesting). Daar komt bij dat het een publiek belang is de toegankelijkheid van een dergelijke voorziening ruim te houden, ook voor expats die een beperkte of geen tegemoetkoming in school fees ontvangen. Een school fee omstreeks € 3.500,- voor IGBO en omstreeks € 5.000,- voor IGVO lijkt een redelijk uitgangspunt voor de ontwikkelfase. Zodoende bestaat nog ruimte voor enige verhoging op het moment dat alle faciliteiten op orde zijn (en bekostigd moeten worden).

Ervaringsgegevens van scholen voor IGBO en IGVO duiden erop dat zo'n school qua bedrijfsvoering levensvatbaar is indien het leerlingenaantal boven 100 (IGBO) en 130 (IGVO) ligt, er van uitgaande dat sprake is van één organisatorische eenheid (verticale scholengemeenschap).

Opstartkosten

Hiervoor is een aantal incidentele lasten genoemd:

- Aanlooptekort (circa € 1.000.000);
- na-ijlende financiering (circa € 900.000);
- kosten projectjaar (circa € 150.000);
- Huisvesting (PM)

Voor deze kosten is geen reguliere dekking beschikbaar. Dekking zal dus moeten komen uit incidentele bijdragen en/of fondsen. Daarbij valt te denken aan:

- Bijdragen vanuit bedrijven en private instellingen (á fonds perdu of in de vorm van voorgefinancierde en daarmee gegarandeerde leerling plaatsen.
- Subsiëring door overheden, gemeenten, provincie, MRA.
- Voorfinanciering door schoolbesturen, bijvoorbeeld wat betreft de na-ijlende financiering waar op den duur terugverdieneffecten tegenover zullen staan.

De beschreven uitgangspunten voor exploitatieraming laten voorlopig geen ruimte voor de opbouw van een weerstandsvermogen voor de internationale school Haarlem voor de opvang van onvoorzienbare risico's (strategische risico's zoals subsidieaanpassing, operationele risico's zoals arbeidsconflicten e.d.). De beschikbaarheid van een dergelijke risicobuffer is wel wenselijk, maar is als regel aan de orde op bestuursniveau. Met name bij grootschalige besturen middelen de risico's op bestuursniveau ook iets meer uit. Omdat in deze haalbaarheidsverkenning wordt uitgegaan van het nemen van bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de internationale school Haarlem door grotere besturen, lijkt het verantwoord geen afzonderlijke voorzieningen te treffen voor de opbouw van een schoolgebonden weerstandsvermogen. Na de aanlooperperiode of zoveel eerder als de exploitatie dat toelaat, zal vanuit de internationale school Haarlem wel moeten worden bijgedragen aan de opbouw van het weerstandsvermogen.

+ 7. Huisvesting

Mede in het verlengde van de eerdere elementen van deze verkenningen, liggen enkele criteria rond de huisvesting voor de hand.

Indien wordt geopteerd voor een internationale school Haarlem die mede Haarlemmermeer zal bedienen, ligt het voor de hand huisvesting te vinden in de regio aan de zuidzijde van Haarlem.

De school zal een regiofunctie gaan vervullen. De locatie dient daarom goed bereikbaar te zijn voor kinderen (openbaar vervoer) en ouders (auto's) vanuit de stadsdelen en omliggende gemeenten waar de meeste expats gevestigd zullen zijn.

Er is sprake van een ontwikkelfase en een structurele fase van de school. In de ontwikkelfase kan sprake zijn van tijdelijke huisvesting, rekening houdend met de beschreven ontwikkeling van de school, van klein naar groot en opbouwend 'van onderop'. Op het moment dat het VO zich ontwikkelt, dient voorzien te worden in praktijklokalen voor science-vakken.

Aan de huisvesting voor de structurele fase worden hogere eisen gesteld, zowel qua omvang als qua uitrusting en uitstraling. Op de locatie moet zowel het IGBO als het IGVO gevestigd kunnen worden, zoveel als mogelijk met de uitstraling van een verticale scholengemeenschap.

De huisvesting in de ontwikkelfase hoeft niet op dezelfde locatie te liggen als die in de structurele fase. Omdat ouders en leerlingen zich gaan oriënteren op de locatie van de ontwikkelfase, zou de locatie voor de structurele fase bij voorkeur wel enigszins in dezelfde omgeving moeten liggen.

Het voorzien in onderwijshuisvesting is een verantwoordelijkheid van de gemeente waar een school gevestigd is. Gemeenten ontvangen via het Gemeentefonds een rijksvergoeding voor onderwijshuisvesting. Deze vergoeding is gerelateerd aan het aantal leerlingen in de gemeente. Deze vergoeding is echter geen doeluitkering en gemeenten worden geacht een eigen afweging te maken ten aanzien van de voor onderwijshuisvesting benodigde middelen.

Voor reguliere PO- en VO-scholen geldt een genormeerde ruimtebehoefte die ook vastgelegd is in gemeentelijke huisvestingsverordeningen (veelal overeenkomstig een modelverordening van de VNG). Vanwege het karakter van het internationaal onderwijs geldt voor deze onderwijsvorm een hogere ruimtebehoefte dan voor het reguliere onderwijs. Gemeenten moeten hier eigen keuzes in maken.

Op basis van precedenten bij nieuwbouw van internationale scholen (PO + VO) in Den Haag, Amsterdam en Eindhoven is een ruimtenormering zoals geldt voor het zogenaamde leerwegondersteunend onderwijs een gangbaar uitgangspunt (circa 12 m² bruto vloeroppervlak per leerling; zo'n 17 % hoger dan regulier).

8. Vervolg

Vervolg; Projectperiode

Hoe verder?

Indien op basis van deze haalbaarheidsverkenning door de gemeente Haarlem (en eventueel andere gemeenten zoals Haarlemmermeer) en de daarvoor in aanmerking komende schoolbesturen besloten wordt het project Internationale School Haarlem door te zetten, dan ligt het voor de hand dat deze partijen hun commitment vastleggen in een intentieverklaring. In zo'n intentie kunnen de diverse rollen en verantwoordelijkheden voor de voorbereidingsperiode worden vastgelegd.

Vorbereidingsperiode

Tijdens de voorbereidingsperiode dient aan de nodige zaken aandacht te worden besteed. Daarvan wordt een (niet uitputtende) schets, min of meer in chronologische volgorde, gegeven:

1. Uitwerking financiële business case.

De globale financiële indicaties die genoemd zijn in hoofdstuk 6 zullen moeten worden uitgewerkt in een volledige investerings- en exploitatiebegroting.

2. Budget startkosten.

Er zullen fondsen verkregen moeten worden ter dekking van de aanloopkosten van een internationale school Haarlem.

3. Indienen licentiaaanvraag OCW.

Bij het Ministerie van OCW dient het formele verzoek ingediend te worden om een internationale school te mogen starten. Teneinde bijvoorbeeld een school te mogen starten per 1 augustus 2017, dient voor het IGBO het verzoek daartoe vóór 1 oktober 2016 bij het Ministerie van OCW te zijn ingediend. (Voor het IGVO dient een dergelijk verzoek vóór 31 oktober van enig jaar te worden ingediend teneinde per 1 augustus daaropvolgend te mogen starten.) Deze aanvraag zal moeten worden ingediend door het betreffende schoolbestuur.

4. Tijdelijke huisvesting.

In de plannen voor bestemming van schoolgebouwen en gemeentelijk vastgoed zal bezien moeten worden welk gebouw beschikbaar is per gewenste startdatum, rekening houdend met het gestelde in hoofdstuk 7. Afhankelijk van de staat van het gebouw, kan aanpassing of onderhoud

vereist zijn.

5. Bestuurlijke organisatie.

Er zullen keuzes moeten worden gemaakt en regelingen worden getroffen ten aanzien van het schoolbestuur (de schoolbesturen) dat op gaat treden (die op gaan treden) als licentiaaanvrager(s) en bevoegd gezag van een internationale school Haarlem. Daarbij dient ook aandacht besteed te worden aan de onderlinge bestuurlijke samenwerking. Ook de bestuurlijke organisatie (toezicht, management e.d.) dient te worden uitgewerkt.

6. Curriculumkeuze.

Er dienen keuzes te worden gemaakt ten aanzien van de curriculaire invulling van het onderwijs op een internationale school Haarlem, in eerste instantie voor het IGBO, maar feitelijk ook reeds voor het IGVO. De curriculumkeuze heeft gevolgen voor personeelswerving, aanschaf van materialen, mogelijke erkenning vanuit accreditatieorganen e.d.

7. Publiciteit.

Er dient communicatie plaats te vinden met bedrijven en instellingen, andere overheden, andere scholen, expats e.d. Dit primair gericht op leerlingenwerving, maar ook op fondsenwerving, imagobevordering en dergelijke. Dat vereist keuze van een naam, ontwikkeling van een huisstijl, claimen van een domeinnaam, ontwikkeling van een website e.d. Eventueel kan een 'ambassadeur' van het project hier een rol in spelen.

8. Werving personeel.

Op enig moment zal de werving van personeel plaats moeten gaan vinden. Eerst voor de managementfuncties, vervolgens voor lerarenfuncties en ondersteunende functies. Deze werving zal mogelijk deels in het buitenland plaats moeten vinden.

9. Organisatie training personeel.

Afhankelijk van de curriculumkeuze zal training van docenten moeten plaatsvinden. Het International Baccalaureate stelt hieraan strikte eisen alvorens een curriculum kan worden aangeboden.

Projectperiode II

---

10. Leerlingenwerving.

Werving en inschrijving van leerlingen moet plaats gaan vinden. Dat vereist dat voorwaarden voor inschrijving beschikbaar zijn, o.a. rond school fees ('terms & conditions') e.d. Ook het leggen van contacten met bedrijven en instellingen, het voeren van intakegesprekken e.d. maken hier onderdeel van uit.

11. Aanschaf inventaris.

Er dienen leermiddelen en meubilair gekozen en besteld te worden.

12. Begroting en administratieve inrichting.

Er dienen keuzes te worden gemaakt t.a.v. de administratieve ondersteuning en controlling.

9. Samenvatting en eindconclusie

Samenvatting en eindconclusie

Samenvatting

In deze haalbaarheidsstudie is onderzocht of het mogelijk is in de Haarlemse regio een internationale school te ontwikkelen. Meer specifiek gaat het daarbij om een rijksbekostigde voorziening voor kinderen van expats tussen 4 en 18 jaar oud (IGBO/IGVO).

De haalbaarheid van zo'n voorziening is geen louter rekenkundige exercitie; bij de kansrijkheid spelen meerdere factoren een rol, zodat deze verkenning een brede opzet kent.

In de Haarlemse regio is op dit moment nog geen sprake van een evidente urgentie om een internationale school te starten. De behoefte neemt echter snel toe en dat geldt ook voor de druk vanuit de MRA-regio en landelijke ontwikkelingen neemt wel toe. Vanuit Haarlem zijn alternatieve voorzieningen voor internationaal onderwijs bereikbaar, maar vol (regio Amsterdam) of op redelijk grote reisafstand (Bergen, Leidse regio). Vanuit de regio is geen weerstand of 'hindermacht' te verwachten.

Potentieelberekeningen hebben een beperkte waarde omdat geen enkele methodiek 100% betrouwbaar is en de ervaring leert dat het aanbod de vraag schept. Drie benaderingen wijzen in de volgende richting:

- op basis van theoretische belangstellingspercentages: tussen 235 en 245 leerlingen;
- kijkend naar ontwikkeling van internationale scholen in vergelijkbare regio's: tussen 300 en 500 leerlingen;
- belangstellingspercentages van vergelijkbare regio's toepassend op de Haarlemse regio: tussen 573 en 1.053 leerlingen.

Deze aantallen wijzen in de richting van een voorziening die voldoet aan de stichtingseisen van OCW en ook voldoende economisch rendabel is.

De daadwerkelijke haalbaarheid van een internationale school hangt in hoge mate af van de partijen die bestuurlijke verantwoordelijkheid voor zo'n voorziening willen gaan nemen. In directe zin moeten dat tenminste een schoolbestuur voor primair onderwijs en een schoolbestuur voor voortgezet

onderwijs zijn. Voor die verantwoordelijkheid zijn voldoende geschikte kandidaten met ambitie beschikbaar.

Een indirecte bestuurlijke verantwoordelijkheid ligt bij het gemeente bestuur. De gemeente Haarlem heeft een duidelijk belang (onderwijsvoorzieningen voor inwoners, economisch vestigingsklimaat, internationale profilering), die zich vertaalt in een waarneembare politieke ambitie.

Belangrijke praktische uitdagingen om te komen tot een daadwerkelijke start van een internationale school zijn:

- Financiële tekorten in de opstart- en ontwikkelfase (zeer globaal te ramen op ruim € 2 miljoen, inclusief effecten na-ijlende bekostiging).
- Beschikbaarheid en financiering van huisvesting, aanvankelijk tijdelijk en beperkt maar op enig moment structureel en voldoende ruim.

Partijen die deze uitdagingen als regel aangaan zijn het bedrijfsleven, de gemeente(n), de MRA-regio, de provincie en de schoolbesturen.

Vanaf het moment dat uitzicht bestaat op overwinning van genoemde uitdagingen, kan gestart worden met de daadwerkelijke voorbereiding van de start van een internationale school. De daarbij te nemen voorbereidingsstappen nemen als regel ten minste een jaar in beslag. Daarbij is voorts relevant dat het aanvraagtraject bij het Ministerie van OCW dient te starten vóór 1 oktober van enig jaar teneinde per 1 augustus daarop volgend te mogen starten.

Eindconclusie

Een rijksbekostigde internationale school in de Haarlemse regio lijkt haalbaar en kansrijk. Daarbij is een geleidelijk ontwikkelscenario mogelijk dat de risico's beperkt houdt. Voorwaardelijk voor een verantwoorde start is het vinden van fondsen voor de ontwikkelfase en uitzicht op passende tijdelijke huisvesting.

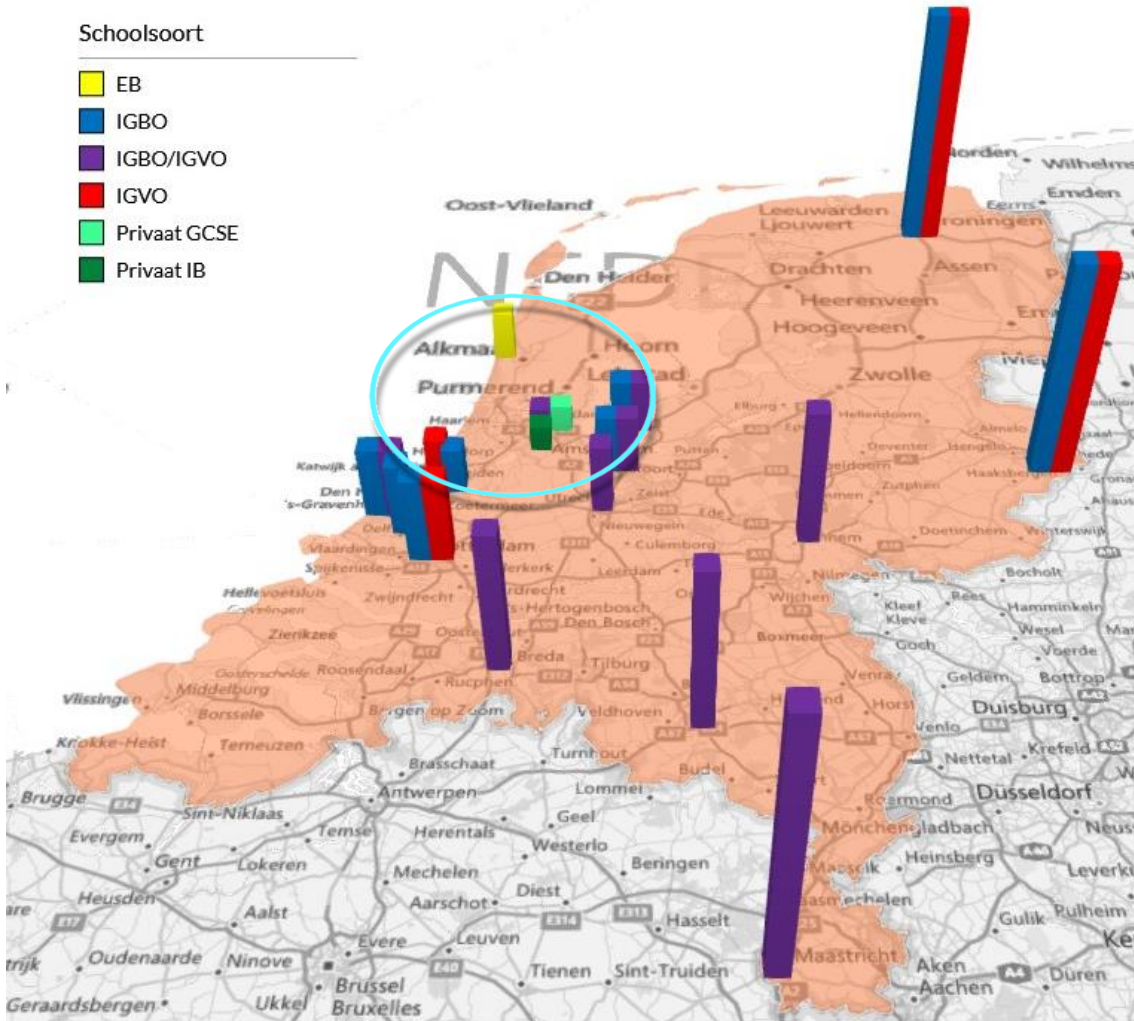
10. Bijlage

Internationale scholen naar soort en afstand

Schoolsoort

- EB
- IGBO
- IGBO/IGVO
- IGVO
- Privaat GCSE
- Privaat IB

Naam	Soort**	Plaats	Afstand tot Haarlem*
<i>Schuingedrukte scholen vallen binnen een straal van 50 km</i>			
Amsterdam International Community School	IGBO/IGVO	Amsterdam	21,3
British School of Amsterdam	Privaat	Amsterdam	23
International School of Amsterdam	Privaat	Amstelveen	21,2
Elckerlyc International School	IGBO	Leiderdorp	38,2
European School Bergen	EB	Bergen N-H	41,7
International School Rijnlands Lyceum	IGVO	Oegstgeest	42,1
International school Almere	IGVO	Almere	44,9
International Primary School Letterland	IGBO	Almere	45,8
International Primary School Hilversum	IGBO	Hilversum	48,6
International School Hilversum "Alberdingk Thijm"	IGBO/IGVO	Hilversum	48,9
International School Utrecht	IGBO/IGVO	Utrecht	58,4
Haagsche Schoolvereniging	IGBO	Den Haag	59,4
International School of The Hague	IGBO/IGVO	Den Haag	59,4
International School Delft	IGBO	Delft	61,8
De Blijberg	IGBO	Rotterdam	72,3
Rotterdam International Secondary School	IGVO	Rotterdam	72,3
Arnhem International School	IGBO/IGVO	Arnhem	115
International School Breda	IGBO/IGVO	Breda	120
International School Eindhoven	IGBO/IGVO	Eindhoven	138
International School Twente	IGBO	Enschede	180
Het Stedelijk Lyceum	IGVO	Enschede	180
Groningse Schoolvereniging	IGBO	Groningen	200
International School Groningen	IGVO	Groningen	200
United World College Maastricht	IGBO/IGVO	Maastricht	226

Internationale scholen in de regio met kenmerken

Nummer	Naam	Soort	Capaciteit	Wachtljst	Curriculum	Plaats	Fee Nursery	Fee PO	Fee VO	Fee diploma
1	Amsterdam International Community School	IGBO / IGVO	970	Ja	IPC / MYP / DP	Amsterdam		€ 4.650	€ 5.550	€ 6.550
2	British School of Amsterdam	Privaat	800	Ja	GCSE	Amsterdam	€ 7.500	€ 14.500	€ 15.600	
3	International School of Amsterdam	Privaat	1.300	Ja	IPC / MYP / DP	Amstelveen	€ 15.800	€ 19.000	€ 22.500	
4	International Primary School Hilversum	IGBO	400	Nee	PYP	Hilversum		€ 3.100		
5	International School Hilversum "Alberdingk Thijm"	IGBO/IGVO	750	Ja	PYP/MYP / DP	Hilversum		€ 3.220	€ 4.500	€ 5.218
6	International Primary School Letterland	IGBO	225	Nee	IPC	Almere		€ 3.960		
7	International school Almere	IGVO	300	Nee	MYP / DP	Almere			€ 4.900	€ 5.200
8	European School Bergen	EB	1.000	Nee	EB	Bergen N-H	€ 3.442	€ 4.733	€ 6.454	
9	International School Rijnlands Lyceum	IGVO	260	Nee	MYP/DP	Oegstgeest			€ 5.850	€ 7.500
10	Elckerlyc International School	IGBO	150	Ja	IPC	LEIDERDORP		€ 3.758		
11	21st Century Global School	Privaat	?	?		Haarlem		€ 9.600		
Gemiddelde (ex private scholen)							€ 3.442	€ 3.933	€ 5.451	€ 6.117

Toelichting

In de wijde regio bestaan momenteel elf internationale scholen. Deze zijn op de vorige pagina en in bovenstaand overzicht weergegeven. De scholen verschillen erg van elkaar. De belangrijkste kenmerken hebben we hier boven weergegeven.

We maken onderscheid tussen internationaal georiënteerd basis en voortgezet onderwijs (IGBO/IGVO), Europees Baccalaureate (EB) en private scholen. Voor alle scholen geldt een verplichte eigen bijdrage, een jaarlijkse fee. IGBO en IGVO scholen worden door de Nederlandse overheid bekostigd. De bekostiging bestaat uit de reguliere Rijksbekostiging, aangevuld met een bedrag per leerling. EB wordt in stand gehouden door de

Europese Unie. Private scholen ontvangen geen Rijksbekostiging. De fees voor private scholen zijn dan ook significant hoger dan bij scholen voor IGBO/IGVO en EB.

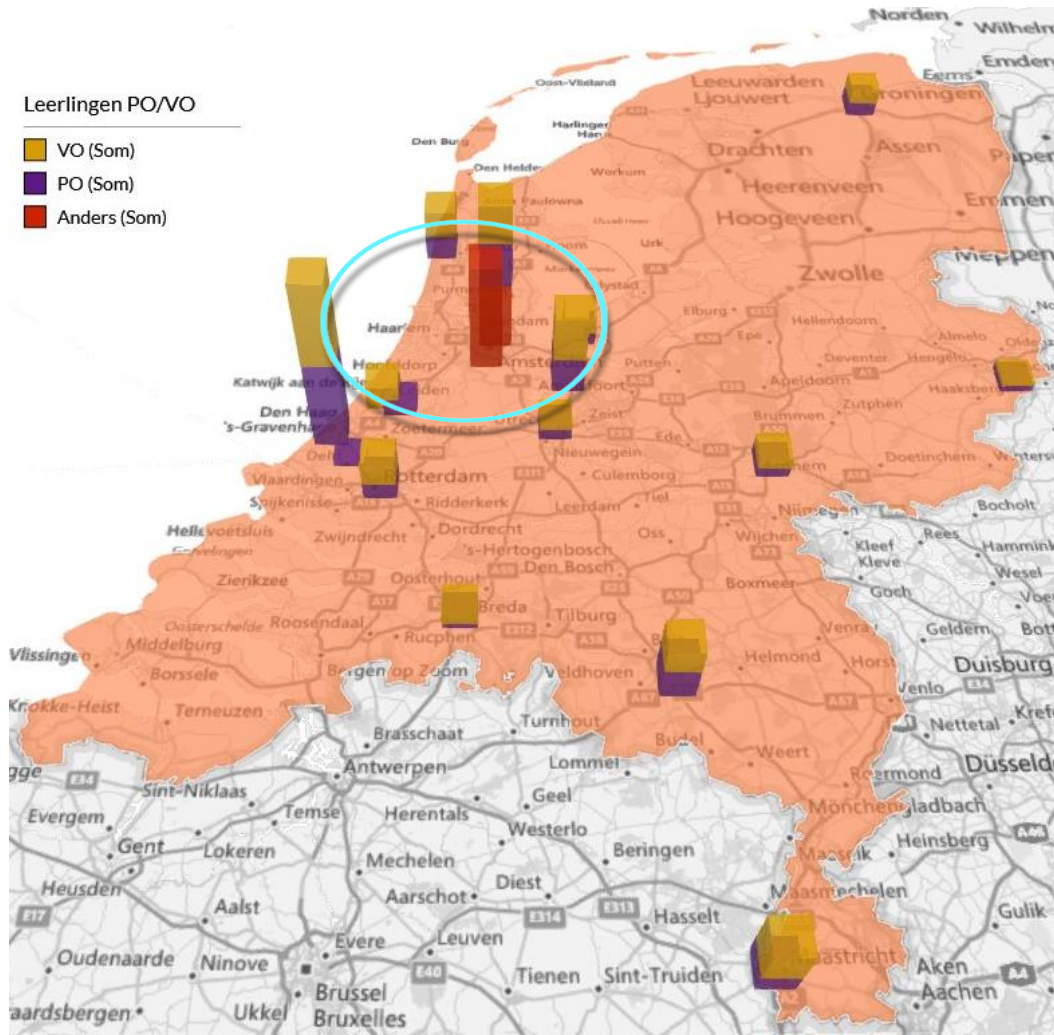
Er wordt in de hoogte van de fees onderscheid gemaakt tussen voorschoolse educatie (Nursery), onderwijs voor leerlingen tot en met 11 jaar oud (PO), voortgezet onderwijs voor leerlingen grofweg tot en met 16 jaar oud (VO) en de diploma jaren. We hebben ook weergegeven welk curriculum door de scholen wordt aangeboden.

Een aantal scholen zit vol en werkt met wachtlijsten. Dit geldt in ieder geval voor de scholen die in Amsterdam en Amstelveen gehuisvest zijn.

Internationale scholen naar omvang

Leerlingen PO/VO

- VO (Som)
- PO (Som)
- Anders (Som)

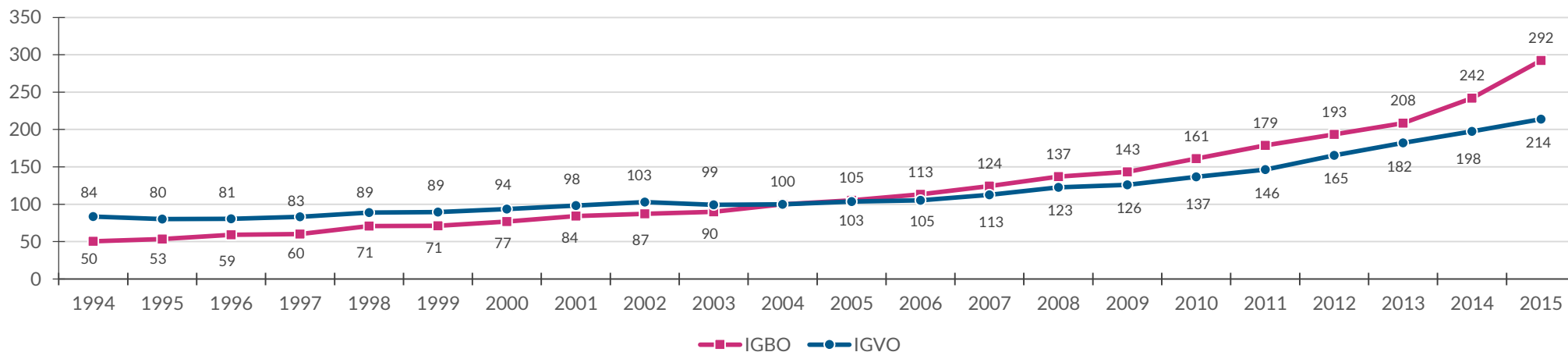
Naam <i>Schuingedrukte scholen hanteren een wachtlijst</i>	Plaats	Leerlingenaantallen		
		Cap*	PO	VO
Amsterdam International Community School	Amsterdam		532	439
British School of Amsterdam	Amsterdam	800		
International School of Amsterdam	Amstelveen	1.300		
International Primary School Hilversum	Hilversum		446	
International School Hilversum "Alberdingk Thijm"	Hilversum			539
International Primary School Letterland	Almere		138	
International school Almere	Almere			224
European School Bergen	Bergen N-H		293	311
International School Rijnlands Lyceum	Oegstgeest			297
Elckerlyc International School	Leiderdorp		126	
Arnhem International School	Arnhem		122	128
International School Breda	Breda		90	127
International School Delft	Delft		31	
International School Eindhoven	Eindhoven		412	319
International School Twente	Enschede		71	
Het Stedelijk Lyceum	Enschede			49
Groningse Schoolvereniging	Groningen		166	
International School Groningen	Groningen			161
United World College Maastricht	Maastricht		290	508
Haagsche Schoolvereniging	Den Haag			
International School of The Hague	Den Haag		1.079	999
De Blijberg	Rotterdam		205	
Rotterdam International Secondary School	Rotterdam			276
International School Utrecht	Utrecht		124	74

* Capaciteit van de school, uitsplitsing is onbekend
Bronnen

International Schools in Amsterdam & Surrounding Area (2015), Het ABC
Meest recente gegevens van Dutch International Schools (po: 2014,, vo: 2015)

Ontwikkeling leerlingenaantallen IGO (2004=100)

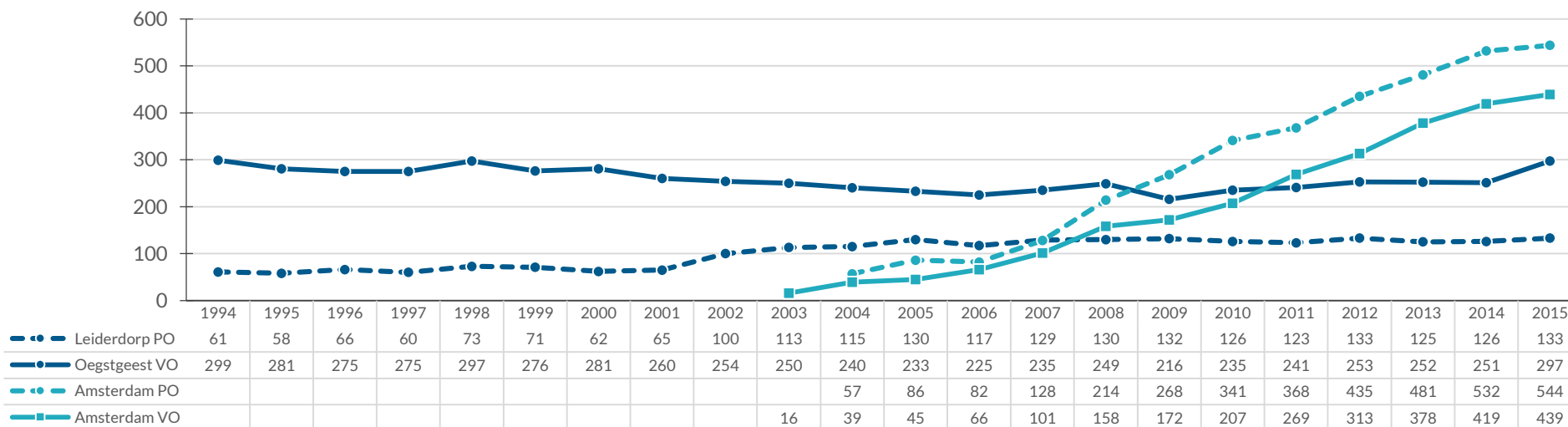
Toelichting

- Het aantal leerlingen dat Internationaal Georiënteerd Onderwijs (IGO) volgt, is de afgelopen 20 jaren flink toegenomen. In de grafiek hierboven is te zien dat dit aantal ongeveer vervier, of-vijfvoudigd is.
- De toename in het vo is groter dan in het vo. Momenteel is het aantal leerlingen dat IGBO en IGVO volgt, in absolute zin, ongeveer een groot, met in 2014 net geen 4.000 leerlingen per soort.

Dichtstbijzijnde IGO voorzieningen

Ontwikkeling leerlingenaantallen IGO

Toelichting

Het is denkbaar dat een IGO voorziening in Haarlem effect heeft op de voorzieningen in de directe omgeving. We beschouwen de AICS in Amsterdam, de Elckerlyc International school in Leiderdorp en International School Rijnlands Lyceum in Oegstgeest als dichtstbijzijnde voorzieningen.

- Deze scholen hebben desgevraagd reeds aangegeven geen bezwaar te hebben tegen voorzieningen voor internationaal georiënteerd onderwijs in Haarlem. De landelijke organisaties van IGBO-scholen (TDIPS) en IGVO-scholen (TDISS) onderschrijven dit.
- De leerlingenaantallen op de twee scholen in Leiden e.o. zijn al ruim tien jaar stabiel te noemen. De AICS in Amsterdam bestaat ruim tien jaar, en hanteert een wachtlijst.
- We weten dat er in Haarlem e.o. al leerlingen wonen die elders internationaal onderwijs volgen.
- Op Elckerlyc in Leiderdorp gaat het om vier leerlingen (3%) uit Haarlemmermeer.
- Op het Rijnlands Lyceum in Oegstgeest gaat het om zeven leerlingen uit Haarlemmermeer. Uit de gemeenten Haarlem, Bloemendaal en Heemstede gaat het steeds om een enkele leerling. In totaal gaat het om 4% van het leerlingenaantal.
- Op AICS gaat het om 11 po leerlingen en 14 vo leerlingen uit Haarlem en Haarlemmermeer.
- Uit de voorgaande pagina's blijkt dat de scholen die het dichtst bij Haarlem gelegen zijn, in Amsterdam en Amstelveen, allen een wachtlijst hanteren. In sommige gevallen bestaat deze wachtlijst uit meer dan honderd leerlingen.
- We concluderen dan ook dat het negatieve effect op deze scholen zeer beperkt zal zijn.

Methode 2: Demografisch profiel

Naam regio	Bevolkings- omvang	Bevolkingsdichtheid (inwoners/ha)	Percentage studenten	Percentage inwoners dat niet in Nederland is geboren	Percentage niet- Nederlanders uit de EU	Bevolkingsopbouw niet in Nederland geboren				
						Leeftijd:				
						0 tot 15	15 tot 30	30 tot 45	45 tot 65	65 of ouder
Haarlem e.o.	227.647	15	3%	13%	30%	6%	15%	33%	31%	14%
Haarlemmermeer	144.152	8	3%	13%	26%	5%	15%	33%	36%	11%
Leiden en Bollenstreek	415.106	13	6%	11%	35%	6%	22%	31%	30%	11%
Den Haag e.o.	838.015	29	4%	25%	23%	6%	18%	33%	32%	11%
Almere	196.932	8	3%	20%	13%	4%	15%	36%	37%	7%
Amsterdam/A'veen	908.914	35	7%	29%	22%	4%	17%	34%	34%	11%
Arnhem/Nijmegen	722.312	8	5%	10%	24%	5%	20%	29%	32%	14%
Delft en Westland	224.041	14	8%	14%	34%	4%	34%	31%	23%	8%
Het Gooi	246.497	9	3%	11%	29%	8%	15%	29%	31%	16%
Groningen e.o.	387.416	2	11%	10%	31%	5%	36%	26%	24%	9%
Rotterdam	623.652	19	5%	28%	17%	3%	18%	32%	35%	11%
Twente	625.976	4	4%	9%	25%	5%	19%	28%	32%	16%
Utrecht	334.176	34	10%	17%	21%	3%	21%	36%	29%	11%
West-Noord-Brabant	623.882	5	4%	10%	35%	6%	18%	30%	32%	13%
Zuid-Limburg	602.038	9	4%	11%	49%	6%	26%	22%	30%	16%
Zuidoost-Noord-Brabant	752.523	5	4%	11%	33%	6%	21%	33%	29%	11%

Toelichting

- Wanneer we kijken naar de bevolkingsomvang van de regio's, dan zien we dat Haarlem e.o. het meest vergelijkbaar is met Het Gooi, en omgeving, Delft en Westland, Eindhoven en Almere.
- Haarlem e.o. is vrij dicht bevolkt, maar niet zoals de vier grote steden. Alleen Rotterdam komt in de buurt. Qua bevolkingsdichtheid zijn ook Leiden en Bollenstreek en Delft en Westland vergelijkbaar.
- Haarlem is geen studentenstad. Dat zien we terug in het relatief lage percentage studenten. Dit is ongeveer even hoog als in Den Haag e.o., Almere, Haarlemmermeer, het Gooi, Twente, West-Noord-Brabant, Zuidoost-Noord-Brabant en Zuid-Limburg.
- Ruim 10 procent van de Haarlemse bevolking is niet in Nederland geboren. Dit komt met veel andere gebieden overeen, met uitzondering van de vijf grote steden.
- Van dit aantal is 30% afkomstig uit de EU. Dit percentage komt redelijk overeen met Leiden en Bollenstreek, Delft en Westland, Haarlemmermeer, Het Gooi, Groningen, Twente, Zuidoost-Noord-Brabant en West-Noord-Brabant.
- De bevolkingsopbouw van niet in Nederland geboren in de verschillende regio's is redelijk vergelijkbaar. Alleen de echte studentensteden zoals Maastricht, Delft en Groningen hebben een grotere groep 15 tot 30 jarigen.

Methode 2: Economisch profiel

Naam regio	Aantal banen (2014)	Aantal vestigingen bedrijven (2015)	Gemiddelde grootte vestiging	Schatting aantal expatbanen	Schatting aantal expats (% van banen)	Banen/inwoners	Universiteit
Haarlem	81.780	22.375	4	1.252	1,5%	0,36	Nee
Haarlemmermeer	155.040	14.310	11	1.675	1,1%	1,08	Nee
Leiden en Bollenstreek	166.840	32.100	5	3.136	1,9%	0,40	Ja
Den Haag	382.220	68.045	6	8.793	2,3%	0,46	Nee
Almere	64.260	14.165	5	483	0,8%	0,33	Nee
Amsterdam	610.050	113.075	5	25.216	4,1%	0,67	Ja
Arnhem/Nijmegen	314.830	53.820	6	2.096	0,7%	0,44	Ja
Delft en Westland	118.640	20.145	6	2.556	2,2%	0,53	Ja
Haarlemmermeer	155.040	14.310	11	1.675	1,1%	1,08	Nee
Het Gooi	102.600	28.165	4	1.215	1,2%	0,42	Nee
Groningen	179.360	28.500	6	2.745	1,5%	0,46	Ja
Rotterdam	366.010	50.425	7	6.489	1,8%	0,59	Ja
Twente	273.030	46.205	6	1.394	0,5%	0,44	Ja
Utrecht	251.120	30.715	8	4.340	1,7%	0,75	Ja
West-Noord-Brabant	289.620	52.485	6	1.512	0,5%	0,46	Nee
Zuid-Limburg	251.780	39.070	6	2.519	1,0%	0,42	Ja
Zuidoost-Noord-Brabant	385.460	64.685	6	7.177	1,9%	0,51	Ja

Toelichting

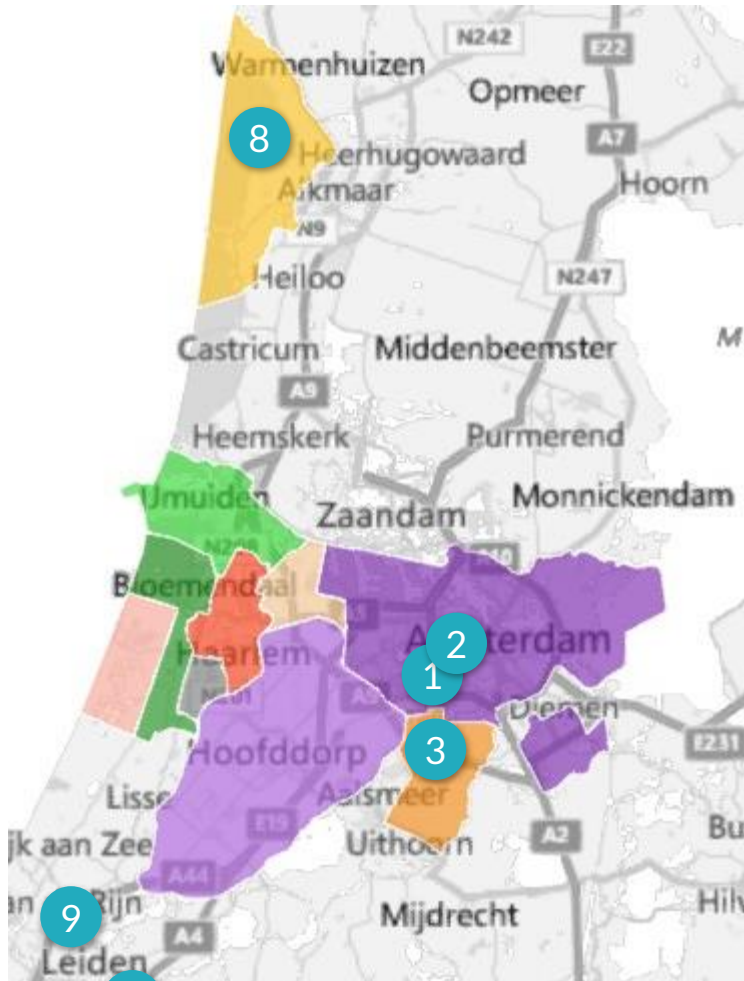
- Wanneer we kijken naar het aantal banen per regio, dan zien we dat er relatief weinig banen zijn in Haarlem e.o. Echter, na Haarlemmermeer en Almere is dit ook de regio met het minst aantal inwoners. Ook is, qua oppervlakte, alleen de gemeente Utrecht kleiner.
- Er zijn in Haarlem meer bedrijfsvestigingen dan in Almere, Delft en Westland en Haarlemmermeer. Deze vestigingen zijn ook relatief klein, met gemiddeld vier medewerkers per vestiging. Dit is, samen met het Gooi, het laagste aantal.
- Het aantal expats komt overeen met Het Gooi, Twente en West-Noord-Brabant. Relatief aan het aantal banen zijn Leiden, Haarlemmermeer, Het Gooi, Groningen, Rotterdam en Utrecht overeenkomstig.
- Haarlem is een echt woonstad. Het aandeel banen ten opzichte van het aantal inwoners is relatief laag. Alleen in Almere is dit nog lager.
- In Haarlemmermeer zien we dat er juist meer banen zijn dan inwoners, en dat er relatief grote bedrijfsvestigingen zijn gehuisvest. Haarlemmermeer is dus een echte werkregio.
- In Haarlem is geen universiteit. Dit geldt voor ongeveer de helft van bovenstaande regio's.

Methode 2: Onderwijsprofiel

Naam regio	Aantal leerlingen basisonderwijs*	Aantal leerlingen voortgezet onderwijs*	Aantal leerlingen IGBO*	Aantal leerlingen IGVO*
Haarlem	20.585	13.021	-	-
Haarlemmermeer	15.158	9.890	-	-
Leiden en Bollenstreek	35.439	24.412	133	297
Den Haag	73.664	45.161	1.587	999
Almere	20.396	13.271	165	224 **
Amsterdam	68.282	40.186	544	439
Arnhem/Nijmegen	58.859	41.918	152	128
Delft en Westland	18.192	11.976	100 **	-
Het Gooi	22.763	16.060	485	539
Groningen	29.233	19.988	188	161
Rotterdam	50.993	30.145	212	276
Twente	57.451	37.935	86	49 **
Utrecht	29.172	14.527	182 **	74 **
West-Noord-Brabant	50.830	35.365	107 **	127 **
Zuid-Limburg	38.544	28.978	343	508
Zuidoost-Noord-Brabant	62.757	42.687	435	319

Toelichting

- De regio Haarlem is qua leerlingenaantallen vergelijkbaar met, Almere, Delft en Westland en het Gooi. Wanneer we ook Haarlemmermeer bij het voedingsgebied zouden rekenen, zouden ook Utrecht, Groningen, Leiden en Bollenstreek en Zuid-Limburg van vergelijkbare grootte zijn.
- In bovenstaande grafiek zijn de leerlingenaantallen van IGO voorzieningen per regio weergegeven. De internationale scholen die vijf jaar of korter bestaan zijn gemarkeerd. We kunnen gelijk vaststellen dat alle internationaal georiënteerde scholen voldoen aan de minimumnorm van OCW. Hier is een uitzondering op, namelijk het IGVO in Twente en Utrecht. Deze voldoen niet aan de norm van 120, maar bestaan nog geen vijf jaar, dus deze laten we buiten beschouwing.
- In de bijlage hebben we de leerlingenontwikkeling van alle IGO scholen grafisch weergegeven.
- Conclusie: Als we de Haarlemse regio vergelijken met andere regio's waar internationale scholen gestart zijn, dan springen de regio's Leiden en Bollenstreek, West-Noord-Brabant en Almere in 't oog. IGBO/IGVO-voorzieningen zijn in die regio's haalbaar gebleken met leerlingenaantallen tussen 107 en 165 in het PO en 127 en 297. Bij deze aantallen hebben we Het Gooi niet meegenomen, vanwege de opvallend hoge leerlingenaantallen in het IGO.

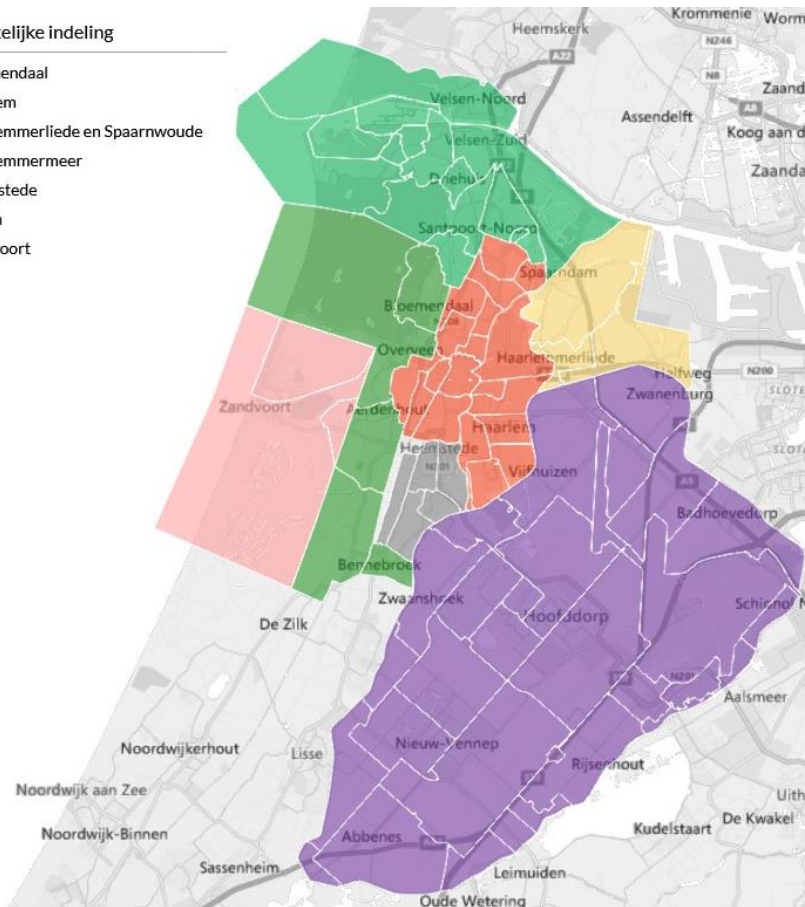
	Bergen		Heemstede
	Velsen		Haarlemmerliede en Spaarnwoude
	Bloemendaal (inc. Aerdenhout en Overveen)		Amsterdam
	Zandvoort		Amstelveen
	Haarlem		Haarlemmermeer

Toelichting

- Op deze pagina geven we de bij dit onderzoek betrokken gemeenten weer. We zien dat in de direct aan Haarlem grenzende gemeenten geen internationaal onderwijs gehuisvest is.

Gemeentelijke indeling

- Bloemendaal
- Haarlem
- Haarlemmerliede en Spaarnwoude
- Haarlemmermeer
- Heemstede
- Velsen
- Zandvoort

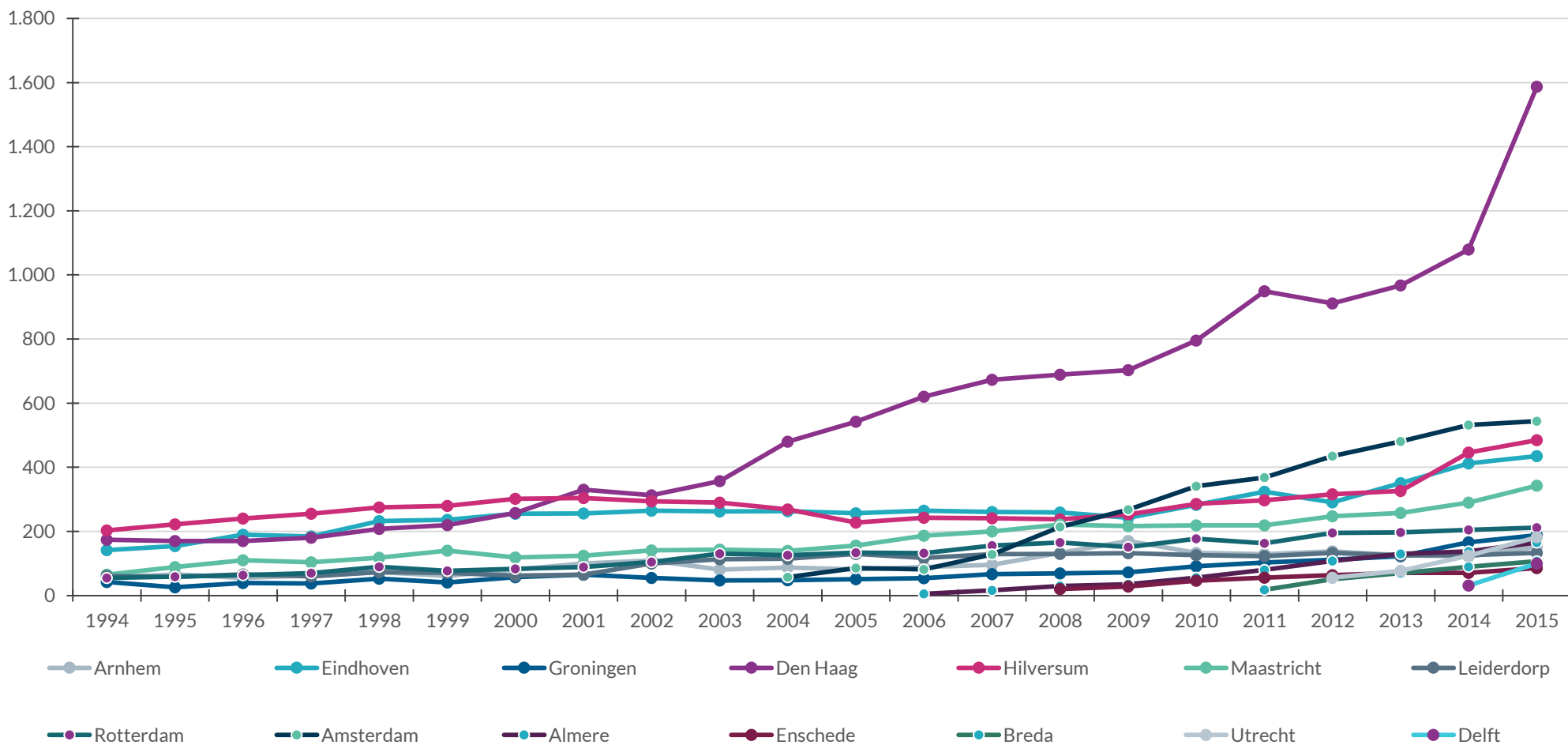

Toelichting

- De gemeente Haarlem kent vijf stadsdelen. Deze zijn in bovenstaande afbeelding weergegeven. Ten westen liggen de kernen Aerdenhout en Overveen. Deze maken onderdeel uit van gemeente Bloemendaal. Aan zuidwestelijke kant grenst de gemeente aan Heemstede en Haarlemmermeer.

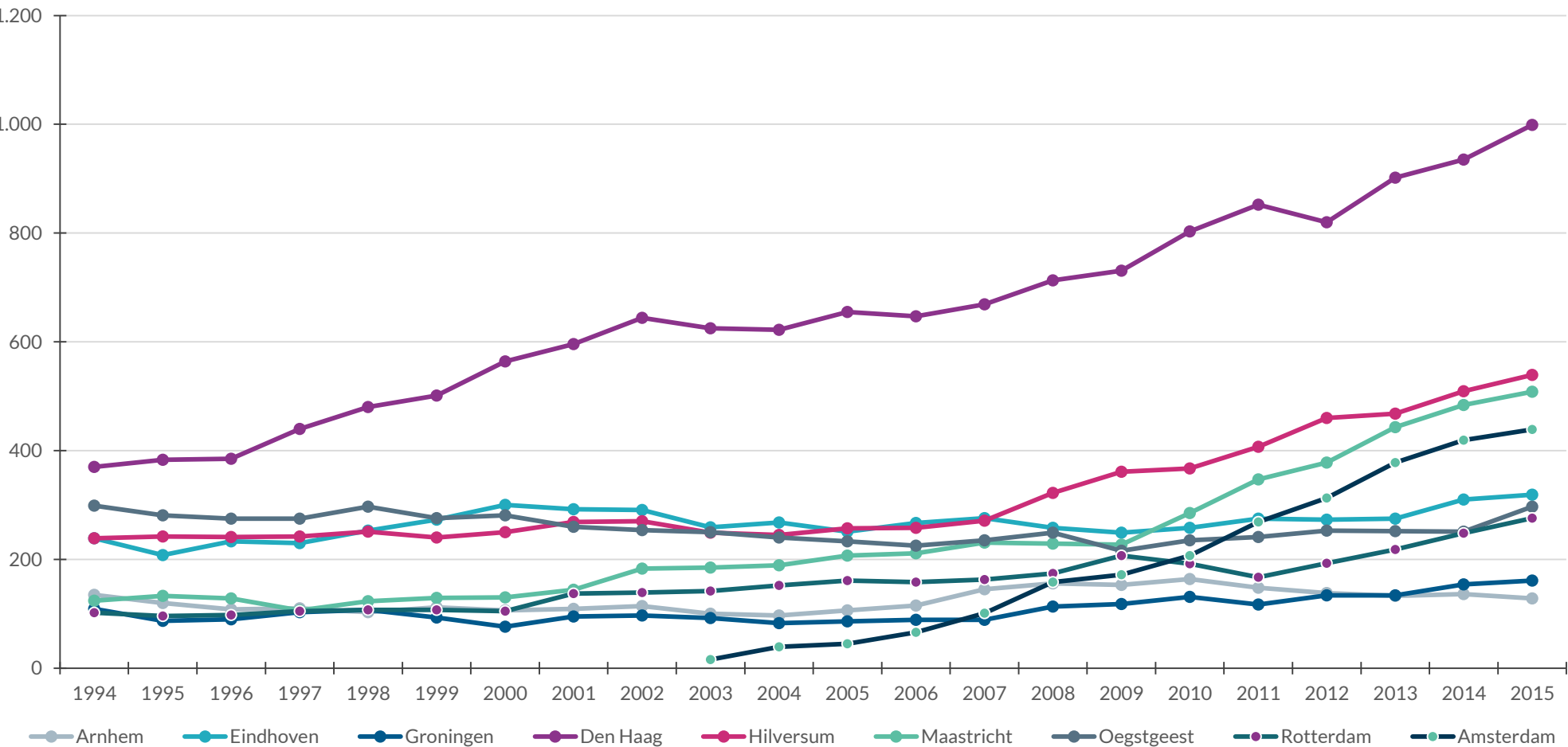

Ontwikkeling leerlingenaantallen na oprichting van de school IGBO

Ontwikkeling leerlingenaantallen na oprichting van de school IGVO

B&Tverantwoord
veranderenorganisatie-
adviesinterim-
managementwerving &
selectie

academie

communicatiecollectief

Beter onderwijs

Wij geloven in de jeugd. En wij geloven in onderwijs dat jongeren helpt hun plek te vinden. Daarom werken wij in het onderwijs. Met, naast en voor u. Van de klas tot aan de bestuurskamer en van docent tot raad van toezicht. En alles daartussen. Met oog voor kinderen en docenten en verstand van processen en organisaties.

Uw vragen zijn ons uitgangspunt. Maar we zijn niet bang deze ter discussie te stellen of samen met u aan te scherpen. We willen adviseren met lef, betrouwbaar voor onze opdrachtgevers en met een onafhankelijke deskundige blik. Als adviseur, interimmer, coach, trainer of sparringpartner. Wij willen het verschil maken voor mensen en organisaties. We brengen teweeg, presteren met passie en vinden de juiste mens voor de juiste plek. Advies, interim-management en werving & selectie. Wij zijn B&T en kijken uit naar onze (volgende) ontmoeting.

Namens B&T hebben de volgende adviseurs aan dit rapport meegewerkt:

Jos van Elderen

06 – 51 85 63 60

jos.van.elderen@vbent.org**Pieter Duits**

06 – 81 31 72 68

pieter.duits@vbent.org